

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ČESKO-NĚMECKÝCH AREÁLOVÝCH STUDIÍ A GERMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Paměťové instituce Jihočeského kraje, Horního Rakouska a Dolního Bavorska a česko-
německá problematika v letech 1990-2013

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Rauchová, Ph.D.

Autor práce: Jana Koštelová

Studijní obor: Evropská teritoriální studia – ČR a německy mluvící země

Ročník: 3

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 9. 5. 2014

Jana Košťelová

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce, PhDr. Jitce Rauchové, Ph.D., za cenné rady, ochotu a čas, který mi při psaní této práce věnovala.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá paměťovými institucemi Jihočeského kraje, Horního Rakouska a Dolního Bavorska. Hlavním cílem je zmapování a následné porovnání vybraných časových výstav, které byly realizovány v letech 1990-2013 a svými projekty charakterizovaly problematiku česko-německého soužití. Následná analýza pramenů a literatury povede k pojmenování klíčových témat česko-německých vztahů, jimž je paměťovými institucemi věnována pozornost. Dále také povede k charakteristice jejich proměn ve sledovaném období a rovněž zhodnocení jejich vlivu při konstrukci společné historické paměti.

Klíčová slova: paměťové instituce; muzejnictví; výstavnictví; kolektivní paměť; obraz druhého; Jihočeský kraj; Dolní Bavorsko; Horní Rakousko

Annotation

This bachelor thesis deals with memory institutions of South Bohemia, Upper Austria and Lower Bavaria. The main purpose of this bachelor thesis is to chart and subsequently compare chosen temporary exhibitions, which were realised in years 1990–2013 and with their projects characterized the issue of Czech-German coexistence. The following analysis of the sources and literature will lead to name the key topics of Czech-German relations, which pay attention to the memory institutions. Further it will lead to characterize their changes in the monitored period and also to the evaluation their influence during the construction of the common collective memory.

Key words: memory institutions; museology; exhibition activities; collective memory; image of the other; South Bohemia; Lower Bavaria; Upper Austria

Obsah

Úvod.....	8
1. Paměť jako badatelské východisko.....	9
1.1 Paměť.....	9
1.1.1 Kolektivní paměť.....	10
1.2 Identita a obraz druhého.....	12
1.3 Muzea – definice a důvod vzniku.....	15
1.3.1 Vznik muzeí.....	15
1.3.2 Vývoj českého muzejnictví do roku 1945.....	16
1.3.3 České muzejnictví od roku 1945 do současnosti.....	17
1.4 Výstavnictví.....	19
1.4.1 Vývoj výstavnictví v Čechách.....	19
1.4.1.1 Primitivní formy výstav.....	19
1.4.1.2 Tradice výstav v 19. a 20. století do roku 1989.....	20
1.4.1.3 Rozvoj výstavnictví po roce 1989.....	20
1.4.2 Výstavy světového významu.....	21
1.4.2.1 Výstavy mezinárodního významu v 19. století.....	21
1.4.2.2 Světové výstavy ve 20. století.....	22
1.4.2.3 Obraz světového výstavnictví v 21. století.....	23
2. Metodika.....	24
2.1 Metodika dělení výstav.....	24
2.1.1 Dle doby trvání.....	24
2.1.2 Dle návštěvnosti.....	24
2.1.3 Dle financování.....	25
2.1.4 Dle výše vstupného.....	26
2.1.5 Dle skupin návštěvníků.....	26
2.1.6 Dle jazykové prezentace.....	26
2.1.7 Dle propagačních materiálů.....	27
2.1.8 Dle doprovodného programu.....	27
2.1.9 Dle odlišnosti či shodnosti regionů.....	27
3. Výsledky.....	28
3.1 Instituce zapojené do dotazníkového šetření.....	28

3.1.1 Jihočeský kraj	28
3.1.1.1 Prachatické muzeum	28
3.1.1.2 Synagoga v Českém Krumlově.....	28
3.1.2 Dolní Bavorsko	29
3.1.2.1 Nationalpark-und Gästeinformation Mauth.....	29
3.1.2.2 Waldgeschichtliches Museum St. Oswald.....	29
3.1.2.3 Stadtmuseum Deggendorf.....	30
3.1.2.4 Haus der Bayerischen Geschichte, Zwiesel.....	30
3.1.2.5 Böhmerwaldmuseum Passau	30
3.1.2.6 Heimathaus Traunreut.....	31
3.1.3 Horní Rakousko	31
3.1.3.1 Brauhaus Freistadt	31
3.2 Výstavy zapojené do dotazníkového šetření.....	32
3.2.1 Dolní Bavorsko	32
3.2.1.1 Jan Novotný: Bilder in Holz	32
3.2.1.2 Schießscheiben aus dem Böhmerwald.....	32
3.2.1.3 Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek.....	33
3.2.1.4 Bayerische Landesausstellung 2007	34
3.2.2 Výstavy na obou stranách hranice	35
3.2.2.1 Kulturregion Goldener Steig.....	35
3.2.2.2 Zemská výstava 2013.....	35
4. Diskuze	45
4.1 Klíčová témata česko-německých a česko-rakouských výstav	45
4.1.1 Historická tematika	45
4.1.2 Představení odlišností kultury a běžného života.....	46
4.2 Charakteristika proměn výstav ve sledovaném období	47
Závěr	49
Seznam pramenů a literatury	50
Seznam příloh	53

Úvod

Téma předkládané bakalářské práce „*Paměťové instituce Jihočeského kraje, Horního Rakouska a Dolního Bavorska a česko-německá problematika v letech 1990-2013*“ bylo zvoleno z důvodu zájmu o přeshraniční spolupráci a s ohledem na studovaný obor.

Období, kterým se v práci budu zabývat, je z velké části ovlivněno totalitním komunistickým režimem, pádem železné opony, zánikem Československa a vstupem demokratické České republiky do Evropské unie.

Hlavním cílem práce je zmapování a následné porovnání výstavních projektů zaměřených na problematiku česko-německého a česko-rakouského soužití.

Díličí cíle se zaměří na zhodnocení jednotlivých aspektů výstavních projektů a to ve smyslu pojmenování klíčových témat výstav realizovaných v letech 1990 – 2013, dále se autorka pokusí charakterizovat proměny ve sledovaném období a zhodnotit jejich vliv při konstrukci společné historické paměti.

V teoretických kapitolách bude poukázáno na jednotlivé rysy teorie paměti, muzejnictví a výstavnictví jako takového. Dále budou uvedeny a ujasněny klíčové pojmy nezbytné pro pochopení tematiky pořádání výstav. Zde budu vycházet z literárních děl francouzského sociologa Maurice Halbwachse, německého egyptologa Jana Assmanna a dalších autorů, kteří se zmíněnou problematikou zabývali.

Vlastní práce se zakládá na vhodném výběru paměťových institucí, podle zadaných kritérií, tvorbě dotazníku, který se zaměří na charakteristiky výstavních projektů pořádaných těmito institucemi a následnému rozeslání. Zpracování vyplněných dotazníků bude nejdříve ukotveno v metodologii, kde budou kritéria hodnocení rozdělena do jednotlivých skupin a následně dojde k samotnému popisu a porovnání jednotlivých výstav za pomoci dotazníků, informačních letáků a oficiálních internetových stránek.

V kapitole diskuze budou rozebrány výsledky dotazníkového šetření v porovnání s cíli, které si tato práce klade.

1. Paměť jako badatelské východisko

Paměť se stala předmětem zájmu historiků v 2. pol. 20. století. Analýzu provedl Maurice Halbwachs, Jan Assmann, Pierre Nora, Jacques Le Goff a mnoho dalších. Tato analýza je důležitá pro pochopení, jakým způsobem jsou výstavy organizovány, co je zdůrazněno a co naopak potlačeno.

1.1 Paměť

Studiem paměti se zabývá psychologie, psychofyziologie, neurofyziologie, biologie, poruchami poté psychiatrie.¹ Základní vlastností je schopnost uchovávat jisté informace, které souvisí s psychickými funkcemi, díky nimž dokáže člověk aktualizovat minulé údaje a dojmy.² Pierre Nora charakterizuje paměť jako život, jejímž nositelem je živá bytost a díky tomu je schopna se neustále vyvíjet. Jejím dalším důležitým znakem je příjem pouze těch prvků, které jí vyhovují. Je tedy otevřena všem přenosům, filtrům, cenzuře a projekcím.³

Současné pojetí paměti uvedli vědci do souvislosti s jevy, které přímo podléhají humanitním a společenským vědám.⁴

*„Pierre Janet ve své knize *L'évolution de la mémoire et la notion de temps* (1922) tvrdí, že základním paměťovým úkonem je vyprávění, které charakterizuje především jeho společenskou funkci, protože je sdělením informace jiné osobě v nepřítomnosti události či předmětu tvořících jeho náplň.“⁵*

André Leroi- Gourhan rozlišuje tři typy paměti - paměť specifickou, paměť etnickou a paměť umělou. Paměť specifická je definována jako fixace chování u zvířecích druhů, paměť etnická oproti tomu zajišťuje reprodukci chování v lidské společnosti a paměť umělá, neboli elektronická, zajišťuje reprodukci zřetězených a mechanických úkonů bez toho, aby byl zapojen instinkt a úvaha.⁶

K jedné z vnějších dimenzí lidské paměti se vztahuje paměť kulturní. Tento druh paměti není zkoumán z hlediska fyziologie, neurologie a psychologie, ale z hlediska tzv.

¹ Jacques LE GOFF, *Paměť a dějiny*, Praha 2007, s. 68.

² Tamtéž, s. 68.

³ Alban BENSIA (ed.), *Politika paměti*, Praha 1998, s. 42.

⁴ J. LE GOFF, *Paměť a dějiny*, s. 69.

⁵ Tamtéž, s. 69.

⁶ Tamtéž, s. 69- 70.

společenských a kulturních rámcových podmínek. Určují tedy, „*co tento druh paměti obsahově zaznamenává, jak svůj obsah uspořádává a jak dlouho jej podržuje*“.⁷

1.1.1 Kolektivní paměť

Koncept kolektivní paměti prošel velkou proměnou. Důvodem k tomu bylo vytvoření společenských věd, kde kolektivní paměť hraje důležitou roli v rámci interdisciplinarity, jež se snaží etablovat.⁸

Podnět ke studiu tohoto nového konceptu poskytla sociologie, když francouzský sociolog Maurice Halbwachs publikoval knihu *Les mémoires collectives*.⁹ Ten se pojmem „kolektivní paměť“ (mémoire collective) dále zabýval ve svých dílech *Společenské rámce paměti* (1925), *Legendární topografie evangelií ve Svaté zemi. Studie o kolektivní paměti* (1941) a *Kolektivní paměť* (1950).¹⁰

Halbwachs, oproti sociologovi Carlu Gustavu Jungovi, který se přiklání k teorii nevědomosti¹¹, zdůrazňuje sociální podmíněnost paměti.¹² Pro vytváření paměti tedy není důležitá povaha biologická (neurologie a fyziologie mozku)¹³, nýbrž kulturní.¹⁴ Paměť se tedy v člověku vyvíjí během jeho socializace a v kolektivu pak získává tvar.¹⁵ Vzpomínky tedy potom vznikají díky „*komunikaci a interakci v rámci společenských skupin*.“¹⁶ Jako příklad uvádí Halbwachs procházku Londýnem pokaždé s jiným člověkem. Architekt nás upozorní na stavby, historik na významné události a malíř nám ukáže jiné části Londýna než obchodník.¹⁷ Když však potom procházíme městem sami, vstupujeme do jednotlivých skupin a dokážeme s těmito lidmi vzpomínky sdílet a současně i vyvolat.¹⁸ „*Individuální paměť londýnského poutníka propojuje několik kolektivních pamětí*“.¹⁹ Hlavní myšlenkou kolektivní paměti je tedy shoda mezi „*individuální paměti a množstvím kolektivních pamětí ekonomických, uměleckých*

⁷ J. ASSMANN, *Kultura a paměť*, s. 23.

⁸ J. LE GOFF, *Paměť a dějiny*, s. 107.

⁹ Tamtéž, s. 107.

¹⁰ J. ASSMANN, *Kultura a paměť*, s. 36.

¹¹ Podle Junga je totiž kolektivní paměť biologicky dědičná a mimoděčná, takže dochází výrazu např. ve snech. (J. ASSMANN, *Kultura a paměť*, s. 46).

¹² Lukáš NOVOTNÝ, *Historická paměť podle Maurice Halbwachse* [online zdroj], 14. 3. 2014, dostupné na: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=266&lst=103>.

¹³ J. ASSMANN, *Kultura a paměť*, s. 36.

¹⁴ L. NOVOTNÝ, *Historická paměť podle Maurice Halbwachse* [online zdroj], 14. 3. 2014, dostupné na: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=266&lst=103>.

¹⁵ J. ASSMANN, *Kultura a paměť*, s. 36.

¹⁶ Tamtéž, s. 36.

¹⁷ M. HALBWACHS, *Kolektivní paměť*, s. 51.

¹⁸ Tamtéž, s. 52.

¹⁹ Tamtéž, s. 253.

atd.“²⁰. Halbwachs také přichází s přelomovým objevem, a to s korespondencí mezi pamětí a skupinou.²¹

Procesem utváření kolektivní paměti se zabývá také francouzský historik André Leroi- Gourhan, který rozdělil její dějiny na pět období. Patří mezi ně „*období ústního předávání, období písemného předávání s obsahy a rejstříky, období lístků, období kancelářských strojů a období elektronického třídění.*“²²

Další z autorů, který se kolektivní pamětí zabývá, je Jacques Le Goff (*1924). Le Goff tvrdí, že „*kolektivní paměť se zkoumá, zachraňuje a uctívá nikoli už v událostech, ale v dlouhém trvání, a spíš než v textech se hledá v obrazech, gestech, rituálech a oslavách.*“²³ Dochází zde k převrácení historického pohledu, který sdílí široká veřejnost, která se obává ztrátou paměti. Obchodníci na tyto obavy reagují prodejem „retro módy“.²⁴

Jan Assmann dělí kolektivní paměť na dva paměťové rámce - komunikativní a kulturní paměť. „*Komunikativní paměť zahrnuje vzpomínky, které se vztahují k nedávné minulosti.*“²⁵ Jako příklad uvádí generační paměť, kterou člověk sdílí se svými současníky. Po smrti nositele, který ji ztělesňoval, paměť ustoupí paměti jiné.²⁶ Oproti tomu paměť kulturní se zaměřuje na fixní body v minulosti, ale shodně jako komunikativní paměť nemůže uchovávat minulost.²⁷ Dalším znakem kulturní paměti je fakt, že má vždy své speciální nositele. „*Patří k nim šamani, bardové a grioti právě tak jako kněží, učitelé, umělci, spisovatelé, učenci, mandaríni a jak se všichni ti zmocněnci věděni jmenují.*“²⁸

²⁰ M. HALBWACHS, *Kolektivní paměť*, s. 252.

²¹ J. ASSMANN, *Kultura a paměť*, s. 45.

²² J. LE GOFF, *Paměť a dějiny*, s. 103.

²³ Tamtéž, s. 108.

²⁴ J. LE GOFF, *Paměť a dějiny*, s. 108.

²⁵ J. ASSMANN, *Kultura a paměť*, Praha 2001, s. 48.

²⁶ J. ASSMANN, *Kultura a paměť*, Praha 2001, s. 48.

²⁷ Tamtéž, s. 50.

²⁸ Tamtéž, s. 51.

Tab. I – Komunikativní a kulturní paměť

	<i>komunikativní paměť</i>	<i>kulturní paměť</i>
<i>obsah</i>	dějinné zkušenosti v rámci individuálních biografíí	mytické pra-dějiny, události náležející do absolutní minulosti
<i>formy</i>	neformální, málo zformované, rozvíjející se přirozeně, vznikající každodenním stykem	ustavené, vyšší stupeň zformovanosti, obřadná komunikace, svátek
<i>média</i>	živoucí vzpomínka v organické paměti, zkušenost a informace z doslechu	ustálené objektivace, tradiční symbolická kodifikace/ inscenace slovem, obrazem, tancem atd.
<i>časová struktura</i>	80- 100 let, časový horizont 3- 4 generací, který se posouvá spolu s přítomností	absolutní minulost, mytický pra-věk
<i>nositelé</i>	nespecifičtí, doboví svědci určitého vzpomínajícího společenství	specializovaní nositelé tradice

Zdroj: Jan ASSMANN, *Kultura a paměť*, Praha 2001, s. 53

„Paměť, z níž historie čerpá a již zároveň obohacuje, se snaží minulost zachránit jen proto, aby posloužila přítomnosti a budoucnosti. Čiňme tak, aby kolektivní paměť sloužila osvobození, a nikoli zotročení člověka.“²⁹

1.2 Identita a obraz druhého

„Potřeba každého jedince vymezit a identifikovat skupinu (či skupiny), do níž patří“³⁰ a tím získat pocit jistoty a symbolického zakotvení často vede *„k negativnímu vymezování sama sebe a vlastní komunity v zrcadlové opozici k jinému.“³¹* Aby se ve společnosti někdo vymezil jako „jiný“, je potřeba jistých skupinových zkušeností. Jedná se tedy o jev skupinový, *„kdy se určité komunity navzájem vidí jako „oni“.“³²* *„Vnímání odlišnosti je obecně považováno za nezbytnou součást procesu*

²⁹ J. LE GOFF, *Paměť a dějiny*, s. 112.

³⁰ Luďa KLUSÁKOVÁ - Markéta KRÍŽOVÁ - Karel KUBIŠ - Miloš ŘEZNÍK - Daniela TINKOVÁ, *Namísto úvodu: „My“ a „oni“ - náčrt teoretické reflexe problematika*, in: Karel KUBIŠ (ed.), *Obraz druhého v historické perspektivě II*, Praha 2003, s. 11.

³¹ Tamtéž, s. 11.

³² Tamtéž, s. 11.

sebeidentifikace.³³ Sociální psychologie zdůrazňuje, že definice „druhého“ hraje v tomto procesu důležitou roli. Jako příklad z historického hlediska je starověké Řecko a Řím, pro které byli těmi „ostatními“ - „barbaři“.³⁴ „*Obraz jako stereotyp, mýtus či předsudek je vždy součástí zkoumání vztahů mezi národy.*“³⁵ Takto definovaný obraz vede povětšinou k zjištění, že obraz sousedních států či národů je obrazem nepřítele.³⁶ „*Vývoj postoje k oněm „druhým“, obraz druhých může být ovlivněn tolika dobovými i zasutými historickými kontexty a vlivy tolika různých řádů a proveniencí, že jakýkoli i krátkodobý odhad vývoje nacionálních stereotypů je obtížný a nese v sobě nebezpečný náboj sebesplňující prognózy.*“³⁷ Úzce spolu také souvisí obraz druhého a názor na povahu našich vzájemných vztahů. Tyto termíny se však nekryjí. Sociologické empirické výzkumy národních stereotypů totiž ukázaly, že „*názory lidí na vztahy mezi národy a státy jsou nejspíš dynamičtější, proměnlivější než obraz typického reprezentanta určitého národa.*“³⁸

Základy obrazů jednoho o druhém a vytváření prvních úsudků a předsudků sahá až do první poloviny 19. století.³⁹ Z hlediska terminologie je obraz „*výsledkem ojedinělého či několikanásobného osobního prožitku*“⁴⁰ a poskytuje širší „manévrovací plochu“ při sledování „sebe“ a „jiných“. Každý obraz se skládá z nejméně jednoho, častěji však z více stereotypů.⁴¹

Stereotyp je definován jako „*aplikace hotových, zažitých, zjednodušených schémat či klišé, jež většinou nejsou založena na autentické zkušenosti.*“⁴² Vytváří tedy verbální obraz přijímaný částí společnosti jako vyvolávací heslo, na které spontánně reaguje, aniž by měli osobní zkušenosti, které by oprávněně podobnou reakci vyvolávaly.⁴³ Dle Dr. Hahna jsou stereotypy zobecněním konkrétních jevů a skrze ně

³³ Lud'a KLUSÁKOVÁ, *Prostředí a identita*, in: K. KUBIŠ (ed.), *Obraz druhého v historické perspektivě II*, s. 60.

³⁴ Tamtéž, s. 60- 61.

³⁵ Eva BROKLOVÁ, *Historický obraz Němce, Rakouska a Německa v politických kruzích české společnosti první Československé republiky*, in: Jan KŘEN - Eva BROKLOVÁ (ed.), *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*, Praha 1998, s. 101.

³⁶ Tamtéž, s. 102.

³⁷ Olga ŠMÍDOVÁ, *Česko- Německé vztahy v zrcadle tisku*, in: J. KŘEN – E. BROKLOVÁ (ed.), *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*, Praha 1998, s. 269.

³⁸ Tamtéž, s. 269- 270.

³⁹ Jan KŘEN, *Úvod*, in: J. KŘEN – E. BROKLOVÁ (ed.), *Obraz Němců, Rakouska a Německa*, s. 15.

⁴⁰ L. KLUSÁKOVÁ - M. KŘÍŽOVÁ - K. KUBIŠ - M. ŘEZNÍK - D. TINKOVÁ, *Namísto úvodu*, s. 14.

⁴¹ Eva KREKOVIČOVÁ, *Medzi autoobrazom a heteroobrazom*, in: *Etnické stereotypy z pohledu různých vědních oborů*, Brno 2001, s. 19.

⁴² L. KLUSÁKOVÁ - M. KŘÍŽOVÁ - K. KUBIŠ - M. ŘEZNÍK - D. TINKOVÁ, *Namísto úvodu*, s. 14.

⁴³ Lud'a KLUSÁKOVÁ, *Předmluva: Stereotyp nebo obraz druhého?*, in: *Obraz druhého*, s. 7.

naplňuje člověk svou potřebu pro orientaci ve světě.⁴⁴ Termín „stereotyp“ poprvé použil v roce 1922 Walter Lippmann a od té doby bylo publikováno mnoho teoretických i konkrétně empirických prací zabývajících se touto problematikou. Od 80. let 20. století až po současnost lze hovořit o módní vlně výzkumu, který se týká různých úrovní vztahů a identifikací jednotlivce a skupiny, např. etnické, národní, sociální, menšinové, profesní a mnoho dalších.⁴⁵ „Tato skutečnost úzce souvisí také s reálnými procesy globalizace, jakož i se změnami v politické polarizaci světa (a zejména, ne jen Evropy), či s potřebou sebeidentifikace a uchování si etnické/ národní identity v měnícím se světě.“⁴⁶

Jednou z úrovní jsou stereotypy kulturní, které definujeme jako „soubor shodných představ určitého kolektivu.“⁴⁷ Ke kulturním stereotypům se řadí i stereotypy etnické. Ty jsou poté „zevšeobecnění, při kterém členové etnické skupiny A vnímají členy skupiny B, C či D nediferencovaně- tedy téměř jako stejné, snadno zaměnitelné.“⁴⁸ Etnické stereotypy lze rozdělit na dvě navzájem se podmiňující skupiny- na autostereotypy a heterostereotypy. Autostereotyp, nebo také obraz o sobě samém, je vytvářen komparací sebe sama s jinými. Naopak heterostereotypy jsou hodnotící postoje a představy, které se projevují nepřímo prostřednictvím obrazu druhých.⁴⁹

⁴⁴ Lucie UHLÍKOVÁ, *Několik poznámek ke vzniku a zániku etnických stereotypů*, in: *Etnické stereotypy*, s. 50.

⁴⁵ E. KREKOVIČOVÁ, *Medzi autoobrazom a heteroobrazom*, s. 17.

⁴⁶ Tamtéž, s. 17.

⁴⁷ Lucie UHLÍKOVÁ, *Několik poznámek*, s. 49.

⁴⁸ Tamtéž, s. 49.

⁴⁹ Tamtéž, s. 49- 50.

1.3 Muzea – definice a důvod vzniku

„Muzeum je stálá instituce nevýdělečného charakteru, která slouží společnosti a jejímu rozvoji, je přístupná veřejnosti a provádí výzkum materiálních dokladů o člověku a jeho prostředí, získává je, konzervuje, komunikuje a především je vystavuje s cílem studia, výchovy a potěšení.“. Takto jsou definována muzea dle Mezinárodní rady muzeí ICOM (The World Museum Community)⁵⁰.

Předpokladem pro vznik muzea je nadšená sběratelská vášeň jednotlivců, kteří shromažďují předměty různé hodnoty a charakteru, z nichž vytvářejí soubory, které jsou spojovány nejrůznějšími vnitřními i vnějšími souvislostmi.⁵¹

„Základním smyslem existence muzeí a jejich činnosti je realizace vztahu minulosti, současnosti a budoucnosti, konservování faktů v originální podobě, vědomostí nahromaděných generacemi tak, aby byly funkční a sloužily společenskému pokroku.“⁵² Shromažďování sbírek nepředstavovalo pouze hmotný majetek, podstatný byl také vztah k veřejnosti. Sbírkou sloužily často k politické, popř. církevní prezentaci. Jako příklad můžeme zmínit sbírkové soubory např. Karla IV., které byly výrazem uměleckého cítění, ale hlavně vladařské prestiže. Proto při slavnostních příležitostech, jako např. při korunovaci či významných církevních svátcích, docházelo k jejich záměrnému vystavování.⁵³

1.3.1 Vznik muzeí

O vzniku a rozvoji muzeí v pravém slova smyslu můžeme hovořit až od 18. století. V tomto období se vědeckým úsilím zabývali pouze vynikající badatelé a učenci z aristokratických a měšťanských sfér. Především v českých zemích vznikala většina muzeí za pomoci a podpory představitelů pokrokového národně obrozeneckého hnutí a lidových vrstev. „Nejprogresivnější úlohu sehrály Společnost vlasteneckých přátel umění, Společnost Vlasteneckého muzea království Českého, Vlastenecká hospodářská společnost, Královská učená společnost nauk, Akademie výtvarných umění, Společnost

⁵⁰ Ladislav KESNER, *Marketing a management muzeí a památek*, Praha 2005, s. 27.

⁵¹ Jirí ŠPĚT, *Přehled vývoje českého muzejnictví I.*, Brno 2004, s. 10.

⁵² Václav VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, Praha 1970, s. 5.

⁵³ J. ŠPĚT, *Přehled vývoje českého muzejnictví I.*, s. 10.

*inženýrů a architektů a další.*⁵⁴ Pomoc těchto institucí, sběr a ochrana památek a předmětů a odborný zájem přispěly k vytvoření základů českých muzeí.⁵⁵

Až sbírky konce 18. a počátku 19. století začínají však mít muzejní charakter. Vznikají ucelené soubory, které jsou postupně doplňovány, tříděny, ale především dochází k jejich zpřístupnění veřejnosti. Sbírkové začaly sloužit ke studiu a k prohlubování dosavadních znalostí, ne četbou, nýbrž přímým stykem s exponáty.⁵⁶

V čele úsilí ke zpřístupnění vědeckých a kulturních hodnot stojí Anglie, která v roce 1753 otevřela Britské muzeum se sbírkami dr. Sloana.⁵⁷ Na Anglii navázal papež Klement XIV., který zpřístupnil vatikánské sbírky a ve Francii bylo pro veřejnost otevřeno Musée National a v roce 1803 Musée Napoleon.⁵⁸

1.3.2 Vývoj českého muzejnictví do roku 1945

K nejstarším na světě patří i české muzejnictví, jehož *„společenská angažovanost, političnost, vztah k vědě, umění, kultuře a vzdělávání staví jej do popředí muzejního dění.*⁵⁹

První zmínky o českém muzejnictví pochází již ze 17. století, díky rozsáhlému kabinetu Rudolfa II. (1552- 1612). Tento fond sehrál důležitou roli při zakládání mnoha evropských muzeí, především ale ve Švédsku a Rakousku. V roce 1722 vznikl další, neméně důležitý ústav tvořící počátky českého muzejnictví, a to Museum mathematicum v pražském Klementinu.

Důležitým mezníkem byl konec 18. a počátek 19. století, kdy se projevovala snaha zpravidelnit a zpřístupnit dokumentace. V Praze se otevřelo Museum geologicum se sbírkou modelů, strojů a výkresů a podle zahraničního vzoru vznikla obrazárna s více než tisícem uměleckých děl. Dále můžeme jmenovat Zemské muzeum v Opavě, brněnské Františkovo muzeum, Vlastivědné muzeum království Českého a další.⁶⁰ Čelní postavení ve vývoji českého muzejnictví má pak Národní muzeum (1818), které se na

⁵⁴ V. VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, s. 5.

⁵⁵ Tamtéž, s. 5.

⁵⁶ J. ŠPĚT, *Přehled vývoje českého muzejnictví I.*, s. 12.

⁵⁷ Sir Hans Sloane (1660- 1753) byl významný lékař a sběratel předmětů z celého světa. Do své smrti v roce 1753 dokázal nasbírat více než 71 000 exponátů. Ve své závěti odkázal svou sbírku národu a ta se stala zakládající sbírkou Britského muzea.

⁵⁸ V. VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, s. 7.

⁵⁹ Tamtéž, s. 7

⁶⁰ Tamtéž, s. 6- 8.

rozdíl od muzeí moravských, která byla spojena se „*zájmy a cíli živlu německého*“, orientovalo na zájmy a potřeby národa českého.⁶¹

19. století bylo ve znamení světových výstav, které ovlivnily rozvoj i českého muzejnictví. Vznikaly expozice trvalejšího charakteru, zakládala se další muzea.⁶² Výstavy se staly „*činitelem, který pomáhal podněcovat společenský zájem o vystavování shromážděného i historického materiálu a navazovat tak předpoklady pro utváření pozdějších muzeí. V nich pak došly všechny tři proudy, proud sběratelský, proud pedagogickodidaktický a konečně i proud výstavní, vyvíjející se vesměs paralelně vedle sebe, společného vyústění.*“⁶³

Během I. světové války byl rozvoj a výstavba muzeí pozastavena. Teprve až po skončení války vznikaly představy muzejních pracovníků o novém postavení a dalším uspořádání českých muzeí. Nastalo období, kdy vznikalo mnoho nových muzeí, muzejní práce se orientovala na kvalitativní rozvoj a růst v oborech vědy, kultury, techniky a vzdělání a roku 1919 byl ustanoven muzejní poradní sbor při ministerstvu školství a národní osvěty.⁶⁴

Na období mezi lety 1939-1945 mělo na český národ i muzejnictví velmi negativní vliv okupace nacisty. Mnoho muzeí a pracovníků těchto institucí muselo bojovat o další existenci, neboť byla snaha vše české zničit. Pozitivním faktorem v této době byla stále aktivní činnost Svazu českým muzeí, který „*ve ztížených politických podmínkách plnil funkci organizátora, koordinátora a vůdce českých muzeí.*“⁶⁵ Svaz také usnadnil situaci českého muzejnictví po II. světové válce, kdy jeho zásluhou bylo možno ve velmi krátké době obnovit normální činnost.⁶⁶

1.3.3 České muzejnictví od roku 1945 do současnosti

Po roce 1945 se v československém muzejnictví začala psát nová etapa dějin. Otázkami kultury se zabývaly „*Program první československé vlády Národní fronty Čechů a Slováků, VIII. sjezd Komunistické strany Československa a Budovatelský program třetí vlády Národní fronty Čechů a Slováků.*“⁶⁷ Programy především

⁶¹ J. ŠPĚT, *Přehled vývoje českého muzejnictví I.*, s. 18.

⁶² V. VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, s. 9.

⁶³ J. ŠPĚT, *Přehled vývoje českého muzejnictví I.*, s. 13- 14.

⁶⁴ Později byl tento sbor změněn na Svaz československých vlastivědných muzeí. „*Tento Svaz se stal významnou politickou, odbornou i organizační složkou, řídicím centrem rozvoje československého muzejnictví.*“ Svaz byl v roce 1959 zrušen. (V. VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, s. 15).

⁶⁵ V. VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, s. 25.

⁶⁶ Tamtéž, s. 25.

⁶⁷ V. VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, s. 26.

směřovaly k politickému a ekonomickému rozvoji státu a k převedení muzeí do přímé správy státu. Proces postátňování a socializace byl ukončen v roce 1959. Téhož roku byl přijat zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení⁶⁸, který tvořil politický a právní předpoklad pro převod muzeí do přímé správy státu.⁶⁹

Již od 19. století byla muzea chápána jako národovorný činitel. Tato skutečnost se uplatňovala i v poválečném období, ačkoliv byla značně ovlivněna mocenskými a politickými změnami, které ovlivňovaly ideologický obsah. Z hlediska legislativy nedošlo během let 1945- 1948 k žádné změně, nedošlo ani k zásahům do vlastnických vztahů. Za velmi přínosné lze považovat ustanovení československé správy muzejních institucí. Záslouhou správy bylo zabezpečení a péče o sbírkové předměty a přejímání svozů zkonfiskovaného německého majetku⁷⁰. V poválečném období dochází ke vzniku dalších nových stálých expozic, které se převážně zaměřovaly na prezentaci příslušných regionů, či na připomenutí válečného období a nacismu.

Na konci 50. let vznikl nový zákon o muzeích a galeriích č. 54/1959 Sb., který vnesl do muzejní sféry řád a koncepci.⁷¹ Vedle muzeí se zvláštním statutem celonárodního významu, byla vytvořena síť krajských a okresních muzeí. Tato síť přispěla k profesionalizaci, zlepšení evidence a ochrany sbírkových předmětů a celkovému pozvednutí muzeologie na vyšší stupeň.

O současném českém muzejnictví můžeme hovořit od 90. let 20. století. Došlo k opětovnému vzniku privátního muzejního sektoru, ale i k zániku mnoha podnikových muzeí a vzorkoven. Rovněž musíme zmínit finanční problémy, se kterými se regiony v dnešní době, v důsledku transformace ekonomiky, potýkají.⁷²

⁶⁸ Účinnost od 24. 12. 1948, zrušeno dnem 17. 5. 1954.

⁶⁹ V. VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, s. 26- 28.

⁷⁰ Do muzeí a galerií se ale s těmito svozy dostávaly i předměty původně židovských majitelů rozchvácené v rámci nacistické arizace. Není překvapením, že v takto převratné situaci často chyběly i mnohé doklady o nabytí nejen více méně běžných předmětů, ale i záznamy o získání cenných obrazů, starožitností, pozoruhodných souborů knih, kolekcí různých přírodnin atd. (Zdeněk JIRÁSEK - Irena KORBELÁČOVÁ – Rudolf ŽÁČEK, *České muzejnictví pod vlivem politických změn po roce 1945* [online zdroj], 5. 4. 2014, dostupné na: <http://www.phil.muni.cz/unesco/Conference/czindex.html>).

⁷¹ Účinnost od 1. 8. 1959, zrušeno dnem 12. 5. 2000.

⁷² Z. JIRÁSEK - I. KORBELÁČOVÁ - R. ŽÁČEK, *České muzejnictví* [online zdroj], 5. 4. 2014, dostupné na: <http://www.phil.muni.cz/unesco/Conference/czindex.html>.

1.4 Výstavnictví

„Výstavnictví je obor, který se postupně vytváří jako specializovaná aktivita, založená na celé řadě profesí, a rozvíjí se v souladu s rozvojem vědy, techniky i kultury.“⁷³

1.4.1 Vývoj výstavnictví v Čechách

1.4.1.1 Primitivní formy výstav

První výstavy se konaly na tržnicích důležitých obchodních křižovatek, při příležitosti nejrůznějších událostí a křesťanských svátků. Jejich hlavní funkcí byla prezentace výrobků jednotlivých výrobců, bez možnosti reklamy, která by cíleně tyto výstavy podporovala. Tato primitivní forma výstav byla omezena jak časem, tak prostorem a danou událostí, ke které byl „trh“ uspořádán.⁷⁴

Členění generací výstav dle Pavlů⁷⁵ (1992):

- **První generace** „je datována v období 13. až 16. století, kdy se jedná o primitivní formu předvádění produktů a výrobků. Její dopad je omezen a účinnost je limitována prostorem a časem.“
- **Druhá generace** „je typická rozvojem společnosti a vědy. V této době, kdy se společnost seznamovala s poznáním přírodních jevů, zdokonalovala výrobní síly a nástroje, umožnil přechod k manufakturní výrobě přinášet na trh vzorky. Prezentace vzorků je tím, co je charakteristické pro toto období. V tomto období je možné vypořádat jednotlivou profilaci trhu na určitý sortiment, jako jsou například látky, potraviny, sklo.“
- **Třetí období**, „které se datuje až do 19. století, je charakteristické dalším rozvojem výroby a tedy i stále větším množstvím exponátů. To samozřejmě vedlo k prvotním formám šíření informací o exponátech a také se zde objevují první formy doprovodných programů. Dochází k vytváření monotematických výstav a veletrhů.“

⁷³ Jitka VYSEKALOVÁ – Monika HRUBALOVÁ – Jana GIRGAŠOVÁ, *Veletrhy a výstavy: Efektivní prezentace pro úspěšný prodej*, Praha 2004, s. 16.

⁷⁴ Tamtéž, s. 17- 18.

⁷⁵ Prof. PhDr. Dušan Pavlů, CSc., děkan Fakulty sociálních studií, Vysoká škola finanční a správní, Praha.

- **Čtvrtá generace** „je charakteristická vystavením jenom těch částí produktů, nebo části výroby, ve kterých je obsažen nejvyšší stupeň aplikace vědy a techniky. Zbytek exponátů je nahrazený jinými formami, jako jsou například fotografie, videozáznamy, internet apod. Čtvrtá generace se postupně vyvíjí a nebývá dalších specifických charakteristik.“⁷⁶

1.4.1.2 Tradice výstav v 19. a 20. století do roku 1989

Na konci 19. století byla vzkříšena myšlenka k realizaci Všeobecné zemské jubilejní výstavy. Vliv na této myšlence měly hlavně úspěšná zemská výstava v Budapešti (1885) a stísněné prostory v Náprstkově muzeu v Praze. „Tato zemská výstava, kterou také na přelomu srpna a září 1891 navštívil na zbrusu novém výstavišti v Praze Bubenci, císař František Josef I., se stala neopakovatelnou národní poutí, kterou navštívilo neuvěřitelných dva a čtvrt milionu hostů, a také nebývalou vzpruhou českého národního sebevědomí.“⁷⁷ Roku 1895 navázala na tuto veleúspěšnou výstavu Československá výstava národopisná, která se opět konala na pražském Výstavišti. Byly zde prezentovány historické tradice a zvyky českého národa. Díky těmto výstavám se zvedla vlna hrdosti, národního uvědomění a také dokumentovaly rozdělení německé a české společnosti.⁷⁸

Na pražské Výstaviště, s dominantním Průmyslovým palácem, se od konce 19. století pořádalo mnoho dalších výstav. Můžeme jmenovat např. Výstavu architektury a inženýrství (1898) či Jubilejní výstavu Obchodní a živnostenské komory (1908).

1.4.1.3 Rozvoj výstavnictví po roce 1989

„Po roce 1990 s nástupem velkých obchodních řetězců nastává jasný útlum akcí s tematikou spotřebního zboží - roli prezentace přebírají právě hypermarkety, které také naplňují funkci uvedení novinek na trh.“⁷⁹ Do dnešní doby zůstalo pouze pár významných výstav, které tuto funkci zastávají. Příkladem jsou výstavy z automobilového či módního průmyslu. Jak uvádí Pavlů, je na jedné straně úbytek a zánik některých organizátorů i akcí, ale na straně druhé přistupují do oboru

⁷⁶ J. VYSEKALOVÁ – M. HRUBALOVÁ – J. GIRGAŠOVÁ, *Veletrhy a výstavy*, s. 18.

⁷⁷ M. HLAVAČKA, *Výstavnictví v českých zemích*, In: D. BLÜMLOVÁ – J. RAUCHOVÁ (ed.), *Čas výstavního ruchu*, České Budějovice 2005, s. 10.

⁷⁸ Tamtéž, s. 10.

⁷⁹ Petr BÝM, *České výstavnictví je připraveno na vstup do EU* [online zdroj], 5. 4. 2014, dostupné na: <http://euro.e15.cz/profit/ceske-vystavnictvi-je-pripraveno-na-vstup-do-eu-865310>.

organizátoři noví, a tím samozřejmě i nové akce. Obraz výstavnictví po Sametové revoluci je rozporuplný. Někde je vidět nárůst počtu návštěvníků, vystavovatelů i výstavních ploch, bohužel ale dochází i k opačným případům, kdy kvůli zmíněným faktorům dochází např. k přechodu na dvouroční periodu, namísto každoročního pořádání tradičních výstav.⁸⁰

1.4.2 Výstavy světového významu

„Zvláštní formou výstav jsou světové výstavy, které si kladou za cíl dokumentovat stupeň kulturního – v nejširším slova smyslu – vývoje lidské společnosti.“⁸¹

1.4.2.1 Výstavy mezinárodního významu v 19. století

První výstava mezinárodního významu se uskutečnila v roce 1851 v Londýně. Díky této výstavě byla výstavní činnost rozšířena o další okruh výrobní činnosti, a to o výroby umělecké.⁸²

O čtyři roky později se v Paříži konala druhá světová výstava, pořádaná Napoleonem III. Důvodem realizace výstavy byla snaha se vymanit z politické izolace, získat mezinárodní uznání a vnitřní stabilitu.

V roce 1862 se Londýn již podruhé stal dějištěm mezinárodní výstavy. Bohužel byla tato akce ovlivněna smrtí prince Alberta a občanskou válkou v Americe.⁸³

Dále následovala roku 1867, opět v Paříži, v pořadí již čtvrtá mezinárodní výstava. Organizačně již byla dokonale propracovaná a nabídla svým návštěvníkům obraz hospodářských a sociálních problémů lidstva.⁸⁴

Po Londýně a Paříži se stala Vídeň v roce 1873 dalším pořadatelem světové výstavy. *„Monarchie prodělala obrovské změny, rozdělení a chtěla se prezentovat jako velká, evropská, konsolidovaná a liberální velmoc.“⁸⁵* Výstava nicméně nedopadla dle

⁸⁰ P. BÝM, *České výstavnictví je připraveno na vstup do EU* [online zdroj], 5. 4. 2014, dostupné na: <http://euro.e15.cz/profit/ceske-vystavnictvi-je-pripraveno-na-vstup-do-eu-865310>.

⁸¹ Dušan PAVLŮ, *Veletřhy a výstavy: kultura, komunikace, multimedialita, marketing*, Praha 2009, s. 202.

⁸² V. VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, s. 9.

⁸³ J. HALADA - M. HLAVÁČKA, *Světové výstavy*, s. 11.

⁸⁴ Tamtéž, s. 12.

⁸⁵ *Historický magazín* [televizní pořad], Historie světových výstav, režie Václav Křístek, ČT 24, 2008, dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/22619-historie-svetovych-vystav>.

očekávání, nejen že vypukla epidemie cholery, bohužel během konání došlo k pádu na vídeňské burze.⁸⁶

Nejúspěšnější mezinárodní výstavou 19. století se stala až čtvrtá francouzská výstava. Konala se roku 1889, přesně sto let od pádu Bastily. Zmiňovaná výstava se stala oslavou inženýrského stavitelství a pouze to dokládala stavba Eiffelovy věže.⁸⁷

Poslední výstava 19. století se uskutečnila v roce 1900. I přes ambice německého císaře Viléma II. uspořádat výstavu v Berlíně, se světová výstava konala tradičně v Paříži. Výstava „*kromě toho, že povzbudila sebevědomí francouzského národa, znamenala i výraznou proměnu výstavní myšlenky.*“⁸⁸ Původní myšlenka prince Alberta byla překonána a výstavy začaly sloužit spíše jako místo pro požitek, atrakce a rarity a postupně se staly převážně komerční atrakcí.⁸⁹

1.4.2.2 Světové výstavy ve 20. století

Výstavy 20. století se od výstav v 18. a 19. století natolik odchýlily, až vytvořily nový stupeň výstavnictví. V 19. století došlo ke změně filozofie předvádění exponátů, kdy je pozornost kladena na dekorativním uložení předmětu např. do vitríny či na zdobený podstavec a výstavní prostor je osvětlen převážně denním světlem. Počátek 20. století je ve znamení elektrifikace, barevnosti celých kompozic, černobílých němých filmů a doprovodných akcí.⁹⁰

V období před 1. světovou válkou se výrazně zvýšil počet mezinárodních výstav. Mezi významné světové výstavy 20. století řadíme například výstavu v Saint Louis (1904), která je se svojí rozlohou 515 hektarů dodnes největší výstavní plochou na světě.⁹¹ Dále výstavu ve španělské Barceloně z let 1929- 1930 či v Paříži v roce 1937. Pro Československo znamenala největší úspěch světová výstava v Bruselu roku 1958, neoficiálním názvem Expo '58. Důkazem toho bylo ocenění Zlatou hvězdou za nejlepší pavilon.

⁸⁶ *Historický magazín* [televizní pořad], dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/22619-historie-svetovych-vystav>.

⁸⁷ J. HALADA - M. HLAVÁČKA, *Světové výstavy*, s. 13.

⁸⁸ Tamtéž, s. 106.

⁸⁹ Tamtéž, s. 107.

⁹⁰ Tamtéž, s. 108- 109.

⁹¹ *Historický magazín* [televizní pořad], dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/22619-historie-svetovych-vystav>.

1.4.2.3 Obraz světového výstavnictví v 21. století

21. století je ve znamení dynamiky celosvětového ekonomického a kulturního rozvoje, růstu vzdělanosti a nástupu moderních technologií.⁹² „Stejně jako se mění globálně civilizace, vyvíjejí se i nosná témata světových výstav; orientují se na ekologii a vize budoucího světa, s tím, že hledají co nejkompaktněji řešení přicházejících problémů.“⁹³ Světové výstavy se musí tomuto trendu přizpůsobit, aby se z nich staly výstavy tematicky ohraničené.

První výstavou 21. století byla Expo 2000 v Hannoveru. Název Expo byl neoficiálně používán již na světové výstavě v roce 1937 v Paříži, ale součástí oficiálního názvu se stal právě na výstavě v německém Hannoveru.⁹⁴

⁹² D. PAVLŮ, *Veletrhy a výstavy*, s. 73.

⁹³ J. HALADA - M. HLAVAČKA, *Světové výstavy*, s. 118.

⁹⁴ *Historický magazín* [televizní pořad], dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/22619-historie-svetovych-vystav>.

2. Metodika

Vlastní část předkládané bakalářské práce tvoří jednotlivé výstavní projekty. Prezentované výstavy však musely splňovat určitá kritéria. Výstava musela proběhnout mezi lety 1990-2013 a musela být vytvořena v česko-německé, česko-rakouské či rakousko-německé spolupráci. Nejprve bylo tedy nutné zjistit, zda se výstavy s uvedenými rysy pořádaly. Z tohoto důvodu došlo k sestavení dotazníku, který byl na počátku roku 2014 rozeslán do vybraných muzeí v Jihočeském kraji a v německé verzi poté do Dolního Bavorska a Horního Rakouska. Pro komunikaci s těmito muzei byla zvolena elektronická pošta, která se kvůli přeshraniční interakci jevila jako nejjednodušší a nejrychlejší variantou dorozumívání. V několika případech došlo i na osobní schůzku se spoluvůrci výstav. Do průzkumu se nakonec zapojilo sedm institucí.

Hlavními kritérii pro výběr vhodného muzea byl rozdíl z hlediska velikosti obcí, ve kterých se uvedené muzeum nachází, dále výskyt kulturních památek v okolí, který zaručuje turistickou atraktivitu a vzdálenost obce od společné hranice. Bližší charakteristika muzeí je uvedena v kapitole výsledky.

Samotný dotazník se skládal z deseti otevřených a deseti uzavřených otázek, z nichž některé jsou zahrnuty v popisu uvedených výstav, zbylé údaje jsou porovnány v kapitole 3.2.

2.1 Metodika dělení výstav

2.1.1 Dle doby trvání

Jedna z otázek se týkala přístupnosti výstavy návštěvníkům. Pro potřeby bakalářské práce jsou rozděleny na čtyři skupiny. První skupina, výstavy krátkodobé, měly dobu trvání 1 až 2 měsíce. Střednědobé výstavy trvaly od 3 do 6 měsíců, výstavy do 1 roku jsou řazeny k výstavám dlouhodobým a výstavy s dobou trvání delší než 1 rok se považovaly jako výstavy trvalé či stálé expozice muzea.

2.1.2 Dle návštěvnosti

Na základě vytvořeného dotazníku můžeme rozdělit výstavy na 4 skupiny dle návštěvnosti. První skupinu tvoří výstavy s návštěvností 0-1 000 osob (velmi málo navštěvované). Druhá skupina je tvořena výstavami s návštěvností 1 000-

5 000 osob (málo navštěvované). Třetí skupina jsou výstavy s návštěvností 5 000-10 000 osob (středně navštěvované) a poslední skupina je tvořena výstavami s návštěvností nad 10 000 osob (velmi navštěvované).

2.1.3 Dle financování

V rámci dotazníku byl zjišťován rozpočet a způsob financování jednotlivých výstav a to jak kvantitativně, tak i kvalitativně. To znamená instituce, které danou výstavu finančně zastřešovaly a jakým se podílely procentním podílem na zajištění výstavy. Na výběr byly dány rozdílné varianty pro každou ze tří zemí. Tato rozdílnost je dána odlišnou strukturou státní správy. Bylo tedy nutné charakterizovat každý výstavní projekt zvlášť.

Pro instituce v Jihočeském kraji byly dány na výběr možnosti financování:

- a) Ze zdrojů EU
- b) státní zdroje
- c) finance od krajského úřadu
- d) obecní finance
- e) sponzoři
- f) soukromé zdroje
- g) jiné specifické finanční zdroje

Pro instituce v Dolním Bavorsku byly dány na výběr možnosti financování:

- a) Ze zdrojů EU
- b) státní zdroje
- c) zdroje ze spolkové země
- d) z vládní oblasti
- d) finance od kraje
- e) okresní finance
- f) obecní finance
- g) sponzoři
- h) soukromé zdroje
- i) jiné specifické finanční zdroje

Instituce v Horním Rakousku měly na výběr způsoby financování:

- a) ze zdrojů EU
- b) státní zdroje
- c) od spolkové země

- d) okresní finance
- e) obecní finance
- f) sponzoři
- g) soukromé zdroje
- h) jiné specifické finanční zdroje

Dále bylo třeba rozdělit výstavy do skupin podle celkového rozpočtu. První skupina, výstavy s malým rozpočtem, byla ohraničena částkou 10 000 Kč nebo v případě zahraniční výstavy 3 650 Euro. Do další kategorie, výstavy se středně velkým rozpočtem, patřily projekty do 300 000 Kč příp. 10 950 Euro. Třetí skupina byla vymezena částkou do 1 000 000 Kč nebo 36 500 Euro a označovala tedy výstavy s velkým rozpočtem. Poslední skupina, výstavy s velmi velkým rozpočtem, využila finanční prostředky vyšší než 1 000 000 Kč či 36 500 Euro.

2.1.4 Dle výše vstupného

Jedním z vybraných kritérií při tvorbě dotazníku byla výše vstupného na jednotlivé výstavní projekty. Odpověď měla čtyři varianty k výběru. První varianta k výběru bylo vstupné zdarma. Druhá možnost, výstavy s nízkým vstupným, představovala limitní částku 50 Kč (2 Euro) pro výběr. Další z variant částky vstupného bylo rozmezí mezi 50 Kč a 100 Kč (2-4 Euro). Podle této hranice se posuzovaly jako výstavy se středně vysokým vstupným. Čtvrtá a zároveň poslední varianta, výstava s vysokým vstupným, byla vymezena pouze spodní hranicí 100 Kč (4 Euro).

2.1.5 Dle skupin návštěvníků

Dotazník také zjišťoval přístupnost výstav dle věkových skupin, a zda byla předmětem zájmu pouze laiků či oslovila i odbornou veřejnost. Zde se nacházela kritéria, která zjišťovala cílové skupiny jednotlivých výstav. Prvotním záměrem všech dotazovaných institucí nebyla snaha zaměřit se na některou z konkrétně zkoumaných kategorií (děti – studenti - dospělí – odborná veřejnost), ale které z cílových skupin byla výstava předmětem zájmu.

2.1.6 Dle jazykové prezentace

Důležitou součástí každého výstavního projektu, v rámci přeshraniční spolupráce, je i vícejazyčná prezentace. Toto dělení přináší odpověď na otázku, z jakých zemí by mohli návštěvníci výstavu navštívit. V české i německé verzi

dotazníku byly uvedeny možnosti pro národní jazyky pořadajících zemí (němčina, čeština), jazyky světového významu (angličtina, francouzština) a samostatnou kategorií „jiné jazyky“.

2.1.7 Dle propagačních materiálů

Pro získání co největšího počtu návštěvníků je nutné, v co možná největší míře, rozšířit informace o pořádané výstavě nejrůznějšími informačními prostředky. Na výběr byly respondentům nabídnuty různé formy informačních kanálů. Jednalo se tedy o internetovou komunikaci, která mohla využívat kontakt s případnými zájemci o výstavu pomocí elektronické pošty, sociálními sítěmi, odkazů na webových stránkách či jiných forem internetového styku. Další z možností byla forma tiskovin, např. v denících, regionálních novinách či odborných časopisech. Následující variantu reklamy tvořily letáky a billboardy, dále televizní a rozhlasové upoutávky, výstavní katalogy a poslední formu představovaly osobní pozvánky.

2.1.8 Dle doprovodného programu

Jedna z otevřených otázek se týkala doprovodného programu. Zde byl respondentům nechán prostor pro popis, zda se doprovodný program uskutečnil, jakou měl formu a jak probíhal.

2.1.9 Dle odlišnosti či shodnosti regionů

Dalším z porovnávaných rysů byl způsob prezentace zkoumaných regionů, ve kterých se výstavy pořádaly. Lze je rozdělit na dvě základní skupiny – se shodnou či s odlišnou prezentací. Prezentace regionu je možné porovnávat dle velikosti území, počtu obyvatel či jiných specifických vlastností.

3. Výsledky

3.1 Instituce zapojené do dotazníkového šetření

3.1.1 Jihočeský kraj

3.1.1.1 Prachatické muzeum

Iniciativou muzejního spolku bylo v roce 1904 založeno Prachatické muzeum. Nejprve bylo umístěno v budově městské radnice. Teprve až v roce 1946 získalo prostory renesančního domu na Velkém náměstí. Budova prošla celkovou rekonstrukcí a v roce 1992 začala vytvářet stálé expozice. Veřejnosti byly zpřístupněny tři expozice: Renesance-zlatý věk města, Prachaticko v zrcadle archeologie a Městská kultura 19. století. Po roce 2000 vznikly nové expozice, které se věnují Zlaté stezce, Karlu Klostermannovi a prachatickému rodákovi Janu Nepomuku Neumannovi.⁹⁵

3.1.1.2 Synagoga v Českém Krumlově

Českokrumlovská synagoga byla postavena v roce 1910 místní Židovskou obcí. Původní účel a myšlenku, sloužit jako svatostánek židovské komunitě Českokrumlovska, plnila synagoga pouze do doby, kdy byly Německem zabrány Sudety. Po skončení 2. světové války sloužila jako modlitebna pro vojáky americké armády, později ji využívala evangelická církev a posléze se stala skladištěm. Záchrané akce na obnovu chátrající synagogy počaly již na konci 90. let zásluhou Nadace Egona Schieleho. Na tyto opravy pak v roce 2008 navázal Českokrumlovský rozvojový fond.⁹⁶

V současné době synagoga částečně navazuje na svou původní historickou roli. Slouží jako místo setkávání a jako kulturní, společenský a duchovní prostor.⁹⁷

⁹⁵ *Muzea tří regionů*, s. 58.

⁹⁶ *Informační systém Český Krumlov* [online zdroj], 16. 4. 2014, dostupné na: <http://www.ckrumlov.info/docs/cz/atr117.xml>.

⁹⁷ *Synagoga Český Krumlov* [online zdroj], 16. 4. 2014, dostupné na: <http://www.synagoga-krumlov.cz/index.php?page=synagoga>.

3.1.2 Dolní Bavorsko

3.1.2.1 Nationalpark-und Gästeinformation Mauth

(Informační centrum Národního parku a turistické centrum Mauth)

Obec Mauth se nachází v dolnobavorském okrese Freyung-Grafenau. Se svojí nadmořskou výškou 1 000 m se řadí k nejvýše položeným obcím Národního parku Bavorský les. Z historického hlediska byla obec v roce 1811 vytvořena z osad Finsterau, Heinrichsbrunn, Hohenröhren, Mauth, Waldmühl a Zwölfhäuser. Dalším důležitým datem pro obec byl rok 1970, kdy vznikl Národní park Bavorský les. Od té doby se začala regulovat těžba dřeva a obec se mohla stále více vyvíjet jako turistická oblast.⁹⁸ Informační centrum Národního parku a turistické centrum je provozované obcí Mauth. Infocentrum se nachází v budově bývalé lesní správy a kromě informací o Národním parku, nabízí návštěvníkům stálou expozici o historii a významu plavení dřeva po Reschwasser či doplňující umělecké výstavy konané v místním filmovém sále.⁹⁹

3.1.2.2 Waldgeschichtliches Museum St. Oswald

(Muzeum historie lesa St. Oswald)

Dolnobavorská obec St. Oswald-Riedlhütte se nachází v okrese Freyung-Grafenau. Návštěvnické zařízení v obci je součástí konceptu Národního parku Bavorský les, společně s Domem Hanse Eisenmanna (Neuschönau) a Domem Divočiny (Ludwigsthal).

Muzeum bylo do roku 2006 pod správou obce St. Oswald-Riedelhütte, poté bylo zakoupeno Svobodným státem Bavorsko pro Národní park Bavorský les. Původní expozice se věnovala historii lesa, lesnictví a tradičnímu sklářskému průmyslu v regionu. Po rozsáhlé rekonstrukci v roce 2010 došlo k moderní a zábavné prezentaci Národního parku např. formou interaktivních exponátů. Muzeum se věnuje tématům jako „Člověk utváří les“, „Les utváří člověka“ a „Les vzniká“.¹⁰⁰ Celá expozice je tříjazyčná a je tedy vhodná pro všechny věkové kategorie se zájmem o Národní park.¹⁰¹

⁹⁸ *Centrum Bavaria Bohemia* [online zdroj], 27. 3. 2014, dostupné na: <http://www.bbkult.net/kulturdatenbank/orte:niederbayern::0/12877549049690.html>.

⁹⁹ *Národní park Bavorský les* [online zdroj], 27. 3. 2014, dostupné na: http://www.nationalpark-bayerischer-wald.bayern.de/zu_gast/einrichtungen/infostellen/infostelle_mauth.htm.

¹⁰⁰ *Národní park Bavorský les* [online zdroj], 29. 3. 2014, dostupné na: http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/zu_gast/einrichtungen/wgm_st_oswald/index.htm.

¹⁰¹ *Oficiální stránky obce St. Oswald-Riedlhütte* [online zdroj], 29. 3. 2014, dostupné na: <http://www.sankt-oswald-riedlhuette.com/tourismus/wgm.html>.

3.1.2.3 Stadtmuseum Deggendorf

(Městské muzeum Deggendorf)

Okresní město Deggendorf se nachází na okraji Bavorského lesa, v údolí řeky Dunaje. Moderní a pulzující město je kulturním a hospodářským centrem regionu.¹⁰²

Městské muzeum v Deggendorfu, zřízené již v roce 1922, sídlí od roku 1984 v památkově chráněné budově původní chlapecké školy. Ve stálých expozicích muzea je návštěvníkům představen kulturní, hospodářský a sociální vývoj města a přilehlého regionu.¹⁰³ Muzeum je tematicky rozděleno na tři hlavní části. První část se věnuje pravěku a raným dějinám regionu. Druhý úsek je zaměřen na středověkou historii města a poslední část stálé expozice představuje sakrální umění a lidovou zbožnost.¹⁰⁴ Městské muzeum rovněž disponuje rozsáhlou galerií, kde jsou pravidelně pořádány výstavy současného umění.¹⁰⁵

3.1.2.4 Haus der Bayerischen Geschichte, Zwiesel

(Dům bavorských dějin, Zwiesel)

Dům bavorských dějin je ústřední institucí Svobodného státu Bavorsko, která se nachází ve sklářském městě Zwiesel. Samotné město se nachází v zemském okrese Regen, v těsné blízkosti Národního parku Bavorský les. V letech 2004-2007 byla ve spolupráci s Bavorským státním ministerstvem přestavěna původně dívčí škola, která poskytla prostory pro konání Zemské výstavy v roce 2007. Od roku 2014 bude do této budovy přemístěna expozice Lesního muzea, která veřejnosti prezentuje život a práci obyvatel lesnatých oblastí, tradice v regionu a expozici skla.¹⁰⁶

3.1.2.5 Böhmerwaldmuseum Passau

(Muzeum Šumavy v Pasově)

V Pasově, na hoře Georgsberg, se rozkládá jeden z největších hradních komplexů v Evropě, pevnost Oberhaus. Od roku 1932 se v prostorách hradu nachází

¹⁰² *Oficiální stránky města Deggendorf* [online zdroj], 3. 4. 2014, dostupné na: <http://www.deggendorf.de/index.php?id=80>.

¹⁰³ *Muzea tří regionů*. Jihočeský kraj, Horní Rakousko, Dolní Bavorsko, Linz 2012, s. 171.

¹⁰⁴ *Sdružení cestovního ruchu Východního Bavorska* [online zdroj], 3. 4. 2014, dostupné na: <http://www.bayerischer-wald.de/Media/Attraktionen/Stadtmuseum-Deggendorf>.

¹⁰⁵ *Muzea tří regionů*, s. 171.

¹⁰⁶ *Muzea tří regionů*, s. 223.

muzeum města Pasova. V rámci stálé expozice je zde hasičská výstava či výstava pasovského porcelánu.¹⁰⁷

Součástí muzea Oberhaus je i Muzeum Šumavy, které je považováno za nástupce muzea v Horní Plané, založené v roce 1923. O roku 2007 mohou návštěvníci zhlédnout obnovenou expozici věnovanou Šumavě a jejímu osídlení, malíři Adalbertu Stifterovi a regionálnímu zemědělství, lesnictví a řemeslnictví.¹⁰⁸

3.1.2.6 Heimathaus Traunreut¹⁰⁹

(Dům vlasti Traunreut)

Obec Traureut se nachází v okrese Traunstein, ve vládním obvodě Horní Bavorsko. Dům vlasti byl v roce 1976 založen v původním armádním muničním skladu. Není to však muzeum v pravém slova smyslu, ačkoli jsou zde vystaveny sbírkové předměty týkající se historie obce Traunreut a kultury německých obyvatel na východě. V první řadě se Dům vlasti zabývá pořádáním různých akcí. Organizují se zde výstavy, přednášky, koncerty, diskuse a společenské akce.¹¹⁰

3.1.3 Horní Rakousko

3.1.3.1 Brauhaus Freistadt

(Pivovar Freistadt)

Horní Rakousko reprezentuje město Freistadt, které se nachází v kraji Mühlviertel, tedy v těsné blízkosti státní hranice s Českou republikou.

V roce 1363 propůjčil Rudolf IV. Habsburský občanům Freistadt právo na vaření piva. Postupně se občané začali sdružovat do větších skupin a začali vařit pivo společně.¹¹¹ Roku 1770 byla podepsána kupní smlouva mezi obcí a občany Freistadt na nemovitost nedaleko města, tzv. „*Stadtschreibergärten*“. Tím byl položen základní kámen pro stavbu pivovaru. Obyvatelé 149 domů v centru města si však chtěli chránit své várečné právo a založili společnost „*Braucommune in Freistadt*“. Freistadská

¹⁰⁷ *Tamtéž*, s. 202.

¹⁰⁸ *Spolkový institut pro kulturu a dějiny Němců ve východní Evropě* [online zdroj], 14. 4. 2014, dostupné na: <http://www.bkge.de/heimatsammlungen/45234.html>.

¹⁰⁹ Heimathaus Traureut se nachází v Horním Bavorsku. Je zde ale zmíněn z důvodu spolupráce na putovní výstavě Kulturregion Goldener Steig, která se kromě Traunreutu prezentovala také v Prachaticích a v Pasově.

¹¹⁰ *Oficiální stránky města Traunreut* [online zdroj], 14. 4. 2014, dostupné na: <http://www.traunreut.de/index.php?id=0,236>.

¹¹¹ *Průvodce městem Freistadt*.

pivovarská komuna je nezbytnou součástí dějin města, neboť všichni vlastníci těchto domů jsou zároveň podíloví vlastníci pivovaru.¹¹²

Dnešní moderní podoba je zásluhou chytrého vedení a předvídavých rozhodnutí, díky nimž je pivovar dynamicky se rozvíjející podnik.¹¹³

3.2 Výstavy zapojené do dotazníkového šetření

3.2.1 Dolní Bavorsko

3.2.1.1 Jan Novotný: Bilder in Holz

(Jan Novotný: Obrazy ve dřevě)

Výstavu píseckého sochaře a řezbáře Jana Novotného představilo infocentrum Mauth od 26. 12. 2013 do 30. 5. 2014. Jan Novotný (*1937) vystudoval Střední průmyslovou školu a odborné výtvarné vzdělání získal na soukromých výtvarných studiích. Původně pracoval jako technolog, později vyučoval na soukromé umělecko-průmyslové škole v Písku, spolupracoval se Soukromou vyšší odbornou školou a od roku 1994 vyučuje na SPŠ a VOŠ ve Volyni.¹¹⁴ Pro jeho budoucí činnost byla výchozí kresba, kterou zdokonaloval pod vedením Františka Janovského, profesora Velenovského a R. F. Dragouna.¹¹⁵

Autorovo výtvarné krédo:

„Jsou to moje pohledy na život a věci „kolem“ mne. Jak pěkně vyjádřil Giorgio Morandi: „Na světě není nic nového, důležitá je pouze nová pozice, z které umělec vidí a chápe věci takzvané přírody i díla, která jej zajímají a která předcházela jeho dílu vlastnímu.“¹¹⁶

3.2.1.2 Schießscheiben aus dem Böhmerwald

(Terče ze Šumavy)

V roce 1991 uspořádalo muzeum v St. Oswaldu výstavu unikátních historických terčů ze sbírek tehdy okresních muzeí v Prachaticích a v Domažlicích. Tato výstava

¹¹² Pivovar Freistadt [online zdroj], 16. 4. 2014, dostupné na: <http://www.freistaedter-bier.at/braucommune/geschichte/>.

¹¹³ Průvodce městem Freistadt.

¹¹⁴ Informační web Čtení z Písku [online zdroj], 27. 3. 2014, dostupné na: <http://www.ctenizpisku.cz/index.php/autori/17-n/392-novotny-jan>.

¹¹⁵ Národní park Bavorský les [online zdroj], 27. 3. 2014, dostupné na: http://www.nationalpark-bayerischer-wald.bayern.de/zu_gast/einrichtungen/infostellen/infostelle_mauth.htm.

¹¹⁶ Informační leták k výstavě Jan Novotný: Bilder in Holz, Grafenau 2013, č. 11.

byla první společnou aktivitou mezi muzeem a Prachaticemi po revoluci v roce 1989. Dochované prachatické terče pochází z let 1815 až 1831 a většina z nich je vyhotovena prachatickým malířem Felixem Faberem. Domažlické historické terče byly na této výstavě zastoupeny v menší míře. Pochází z let 1860 až 1870 a na rozdíl od prachatických jsou terče o něco menší.

Po napoleonských válkách byl z městské vojenské gardy v Prachaticích založen Měšťanský ostrostřelecký spolek, který si za městem vybudoval střelnici. O nedělích a svátcích se zde pořádaly veřejné soutěže ve střelbě, které byly současně považovány za velké společenské události. Pro každou pořádanou soutěž byly zhotoveny i originální terče. O námětu malby rozhodoval autor terče, většinou se však jednalo o alegorie, mytologii nebo satirické výjevy. Na dokončené terče se pak narýsovali tenké kružnice, které bohužel střelec ze svého stanoviště nemohl vidět a nemohl tak zaměřit přesný cíl. I z tohoto důvodu jsou terče zachovalé, s malým množstvím otvorů po zásazích.

Po katastrofálním požáru Prachatic v roce 1832 byl zájem o střelbu utlumen z důvodu nedostatku finančních prostředků. Při příležitostné střelbě se proto používaly jednoduché papírové terče a dřevěné zdobené sloužily pouze jako dekorace. Střelecká tradice pak byla znovu obnovena až po revoluci v roce 1848 a trvala až do vyhlášení republiky v roce 1918.

V dnešní době jsou historické terče majetkem Prachatického muzea, kde je po pečlivé restauraci v roce 1989 poprvé představili jako výstavní exponáty.¹¹⁷

3.2.1.3 Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek

(Poklady z Prácheňského muzea v Písku)

Městské muzeum Deggendorf představilo ve svých prostorách v roce 2013 výstavu partnerského města Písku. Hlavním důvodem vzniku této výstavy bylo představení města Písku prostřednictvím sbírkových předmětů z depozitáře etnografie Prácheňského muzea. Návštěvníci zde mohli spatřit české řemeslné umění, ženský i mužský životní styl, dobové hračky a nábytek, lidové podmalby na skle a mnoho dalších zajímavých exponátů.¹¹⁸

Prácheňské muzeum v Písku bylo založeno roku 1884 a sídlí v objektu bývalého gotického královského hradu. Muzeum se pyšní cenou „Evropské muzeum roku 2006“,

¹¹⁷ *Informační leták k výstavě Schießscheiben aus dem Böhmerwald*, Waldgeschichtliches Museum St. Oswald, 1991.

¹¹⁸ *Informační leták k výstavě Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek*, 2013.

kteřou získalo od Rady Evropy za moderní a přehledně upravené expozice. Vedle péče o sbírkové předměty, které čítají přes sto tisíc položek, provádí pracovníci muzea např. archeologické průzkumy, dokumentace výročních zvyků či mineralogické a ornitologické výzkumy.¹¹⁹

Výstava byla součástí čtvrtého ročníku Bavorsko-českého kulturního týdne, který kromě výstav nabídl návštěvníkům přednášky, hudbu, čtení a divadlo.¹²⁰

3.2.1.4 Bayerische Landesausstellung 2007

(Bavorská zemská výstava 2007)

V roce 2007 uskutečnil Dům bavorských dějin ve spolupráci s městem Zwiesel a převážně s Plzeňským krajem Zemskou výstavu s tématem Bavorsko – Čechy: 1500 let susedství (Bayern – Böhmen: 1500 Jahre Nachbarschaft). Hlavním tématem výstavy bylo bavorsko-české susedství, jež se vyznačuje mnoha společnými, ale rovněž i odlišnými rysy.¹²¹

Výstava byla rozdělena na šest hlavních témat:

- Země, lid, hranice
- Vzájemné styky ve středověku
- Náboženské vyznání a krize
- Společný kulturní prostor
- Utváření národní identity
- 20. století

Současně probíhal na obou stranách hranice doprovodný program, tzv. místa setkávání (Treffpunkte). Do projektu se tedy zapojilo dalších asi padesát měst v okolí.¹²² Města nabídla program v muzeích a kulturních památkách, pořádala slavnosti a výstavy, vždy však byla splněna podmínka prezentace různých aspektů česko-bavorských vztahů.¹²³

¹¹⁹ *Prácheňské muzeum v Písku* [online zdroj], 3. 4. 2014, dostupné na: http://www.prachenskemuzeum.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=60&Itemid=93.

¹²⁰ *Centrum Bavaria Bohemia* [online zdroj], 3. 4. 2014, dostupné na: <http://www.bbkult.net/redaktion/details/13760430144145.html>.

¹²¹ *Centrum Bavaria Bohemia* [online zdroj], 12. 4. 2014, dostupné na: <http://www.bbkult.net/kulturdatenbank/details/projekt-11437158159250.html>.

¹²² *Ministerstvo kultury České republiky* [online zdroj], 12. 4. 2014, dostupné na: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1793>.

¹²³ *Dům bavorských dějin* [online zdroj], 12. 4. 2014, dostupné na: http://www.hdbg.de/boehmen/deutsch/content_treffpunkt.htm.

3.2.2 Výstavy na obou stranách hranice

3.2.2.1 Kulturregion Goldener Steig

(Kulturní oblast Zlatá stezka)

V roce 1995 zorganizovaly tři instituce na obou stranách hranice putovní výstavu s problematikou Zlaté stezky. Do projektu se zapojilo Prachatické muzeum, Muzeum Šumavy v Pasově a Dům vlasti v Traunreutu. Hlavním důvodem k vytvoření výstavy byla snaha o znovuoživení a posílení tradice Zlaté stezky jako symbolu historické spolupráce Čechů a Němců. Návštěvníkům tedy byla představena historie, život a kultura na Zlaté stezce, která byla významnou středověkou obchodní komunikací, spojující české země s německým Podunajím.

Pořádání této výstavy značně přispělo k rozmnožení informací o Zlaté stezce a k posílení její přeshraniční tradice, přerušené v době komunismu, po obou stranách Šumavy.¹²⁴

Soustavný výzkum Zlaté stezky probíhá již od roku 1990. Nejprve byl prováděn ve spolupráci s Jihočeským muzeem v Českých Budějovicích a od roku 2008 spolupracuje Prachatické muzeum na výzkumu Zlaté stezky s univerzitou v Pasově. Tento výzkum se stal impulsem pro realizaci nové expozice týkající se nových poznatků a nálezů. Prachatické muzeum tedy v roce 2010 vytvořilo novou výstavu, která předkládá komplexní databázi poznatků a informací o Zlaté stezce v nejširším smyslu tohoto pojmu.¹²⁵

3.2.2.2 Zemská výstava 2013

(Landesausstellung 2013)

Historicky první přeshraniční zemská výstava s názvem Dávné stopy – Nové cesty, byla zorganizována v roce 2013 čtyřmi městy z Jihočeského kraje a spolkové země Horní Rakousko. Dvě města na české straně, Český Krumlov a Vyšší Brod, a dvě na straně rakouské, města Freistadt a Bad Leonfelden. Hlavním důvodem k vytvoření tohoto výstavního projektu byla snaha zdokumentovat historický vztah, ale také kulturní, hospodářské a sociální vazby těchto dvou regionů.¹²⁶

¹²⁴ Archiv autorky – dotazníkový průzkum.

¹²⁵ Prachatické muzeum [online zdroj], 14. 4. 2014, dostupné na: <http://www.prachatickemuzeum.cz/expozice/zlata-stezka>.

¹²⁶ Informační leták Landesausstellung 2013.

V rakouském Freistadtu byla expozice k zemské výstavě instalována v místním pivovaru. Výstava na téma měšťanský život a rozvoj obchodu se dělila na další tři části. První část se věnovala šlechtě a klášterům a jejich roli při konstituování země, další celek se zaměřil na obchod a města, převážně však na rozvoj města Freistadt a poslední část souvisela s budovou pivovaru a zabývala se dějinami pivovarnictví.¹²⁷

V Českém Krumlově byla jedna z výstav s názvem „4 fotografové – 2 země – 1 region“ představena v nově zrekonstruované synagoze. Prostřednictvím fotografií dvou českých a dvou rakouských fotografií bylo poukázáno na jednotnost a společné rysy regionu česko-německého pohraničí v období přelomu 19. a 20. století. Návštěvníci tedy zhlédli fotografie, které mapovaly architekturu, tradice, náboženství a celé příběhy rodin z pohraničních oblastí. Výstava v synagoze přispěla k zatraktivnění celého území tzv. „třetího meandru“ v Českém Krumlově a společně se stálou expozicí Musea Fotoatelier Seidel vytvořila nové marketingové prostředí.¹²⁸

¹²⁷ *Oficiální informační systém Český Krumlov* [online zdroj], 16. 4. 2014, dostupné na: <http://www.ckrumlov.info/docs/cz/atr524.xml#nabid50954>.

¹²⁸ Archiv autorky – dotazníkový průzkum.

3.2 Odpovědi na otázky kladené v dotazníku

Zastoupení výstavních projektů v rámci jednotlivých zemí

Do konečného dotazníkového šetření se zapojilo sedm institucí, které splnily požadovaná kritéria. V Jihočeském kraji byly návštěvníkům představeny výstavy: Kulturní oblast Zlatá stezka a 4 fotografové – 2 země – 1 region. Dolní Bavorsko poskytlo zázemí pěti výstavním projektům, a to: Schießscheiben aus dem Böhmerwald, Kulturregion Goldener Steig, Landesausstellung 2007, Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek a Bilder in Holz. Horní Rakousko představilo pouze jednu výstavu ve Freistadt, která byla součástí Landesausstellung 2013. Zastoupení jednotlivých projektů znázorňuje obr. 1.

Obr. 1: Zastoupení výstavních projektů v rámci jednotlivých zemí

Délka konání výstav

Na otázku, týkající se přístupnosti jednotlivých výstavních projektů, reagovali všichni respondenti shodnou odpovědí. Z nabízených možností vybrali všichni dotazovaní možnost 3 – 6 měsíců. Všechny výstavy byly střednědobého charakteru, viz kapitola 2.1.1.

Počet návštěvníků

Dle kapitoly 2.1.2 byly výstavy rozděleny do čtyř skupin podle návštěvnosti. Výsledky tohoto rozdělení jsou zřejmé z obr. 2.

Kategorie velmi málo navštěvované se v rámci dotazníkového šetření nevyskytovala.

Do kategorie málo navštěvovaných výstav můžeme zařadit výstavu Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek.

V kategorii středně navštěvovaných výstav se vyskytují hned dvě výstavy: Bilder in Holz a výstava Kulturregion Goldener Steig.

Nejpočetněji zastoupenou kategorií byly velmi navštěvované výstavy. Do této kategorie můžeme zařadit zbylé čtyři výstavy. Schießscheiben aus dem Böhmerwald, Bayern-Böhmen: 1500 Jahre Nachbarschaft a Zemské výstavy konané jak v Českém Krumlově, tak ve Freistadtu.

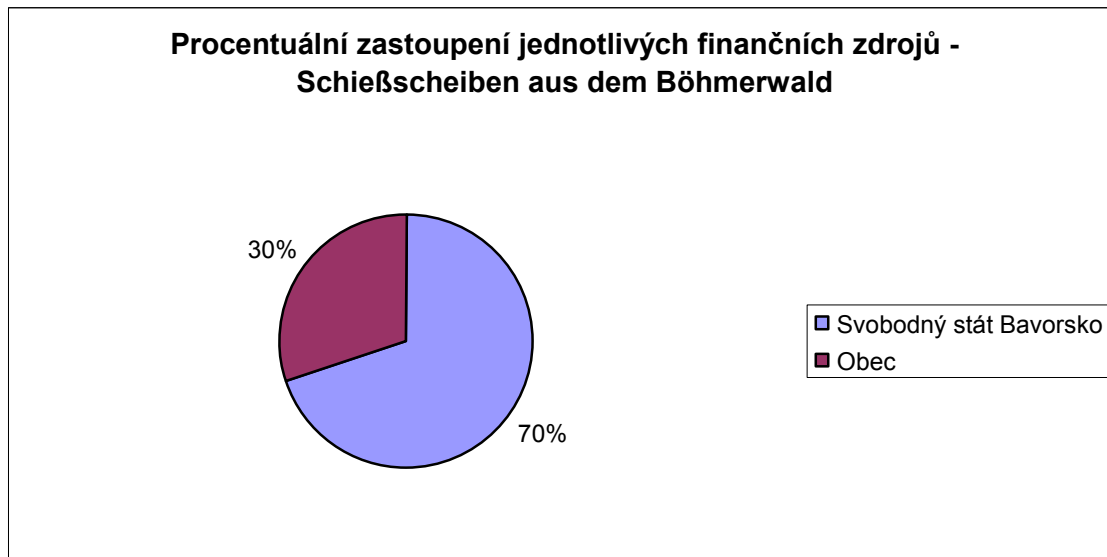
Obr. 2: Dělení podle počtu návštěvníků

Financování jednotlivých výstav

Výstavy, kterými se tato bakalářská práce zabývá, měly ve velké míře odlišný způsob financování. Svůj podíl na tom měl jistě faktor uvedený v kapitole 2.1.3.

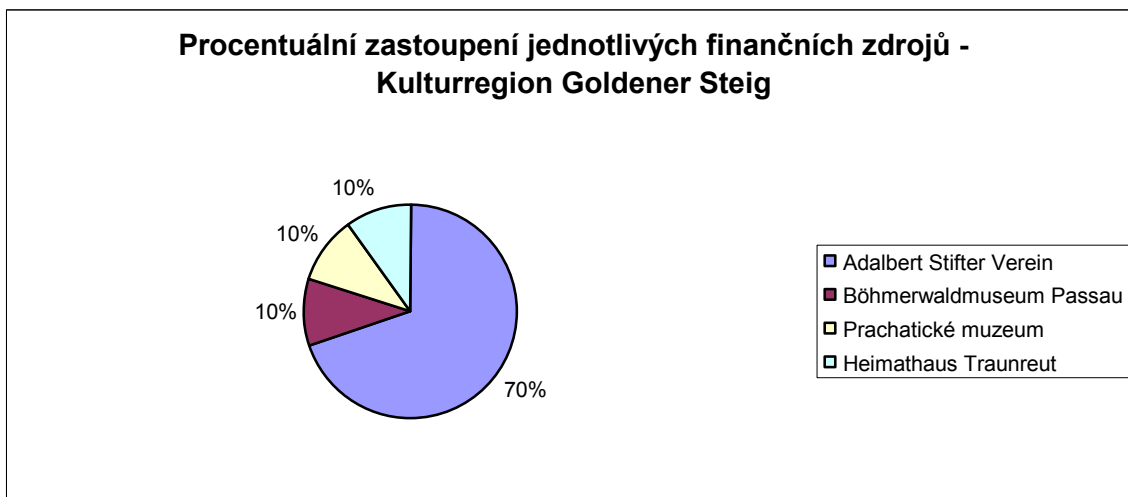
Finanční podporu na výstavu historických terčů získalo Waldgeschichtliches Museum St. Oswald pouze od Svobodného státu Bavorsko a od obce St. Oswald-Riedlhütte. Procentuální zastoupení těchto dvou zdrojů je patrné na obr. 3. Ostatní formy čerpání finančních zdrojů bylo těžké, pro výstavu tohoto charakteru, sehnat. Zprv v době realizace výstavy, v roce 1991, nebylo možné čerpat finanční dotace od

Evropské Unie a v druhé řadě šlo o výstavu pouze regionálního významu, na které se peněžní výpomoc od Spolkové republiky Německo příliš nevztahovala. Z hlediska rozpočtu, dle rozdělení v kapitole 2.1.3 byla posuzována jako výstava s malým rozpočtem.

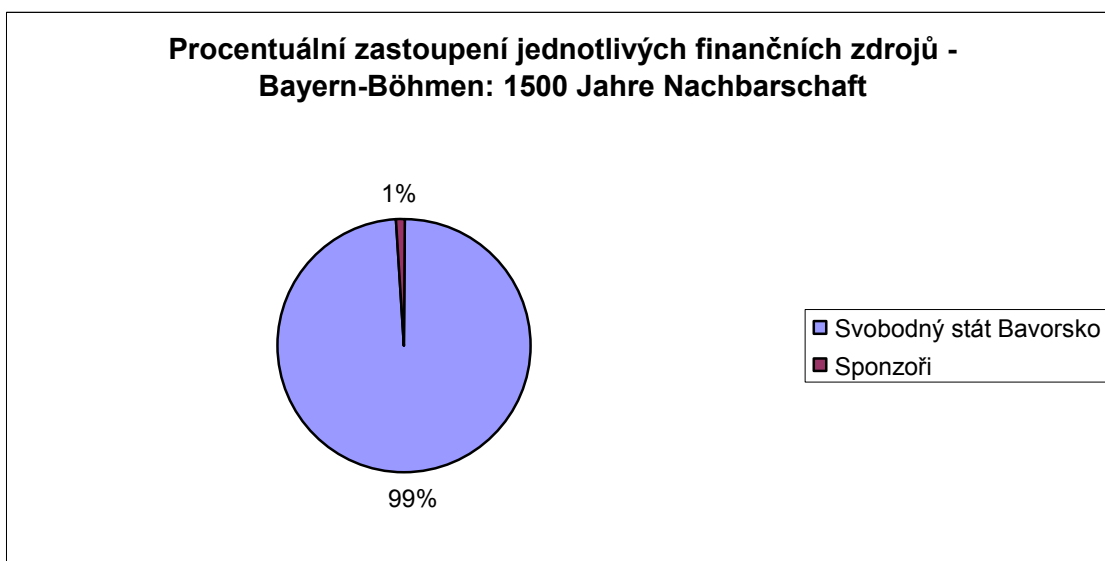
Obr. 3: Schießscheiben aus dem Böhmerwald

Putovní výstava Kulturregion Goldener Steig, řazená k výstavám se středně velkým rozpočtem, si zajistila finanční příspěvek z větší části od Německa, přispělo však i 10% podílem Prachatické muzeum, které výstavu na jeden měsíc představilo i českým návštěvníkům. Ze strany německé poskytl největší částku Adalbert Stifter Verein in München (Spolek Adalberta Stiftera v Mnichově), stejným obnosem jako Prachatické muzeum přispělo i Böhmerwaldmuseum Passau a Heimathaus Traunreut, viz obr. 4. Výstava opět nebyla podpořena Evropskou unií, neboť v době konání této výstavy nebyla Česká republika členem a též neposkytovala finanční příspěvky.

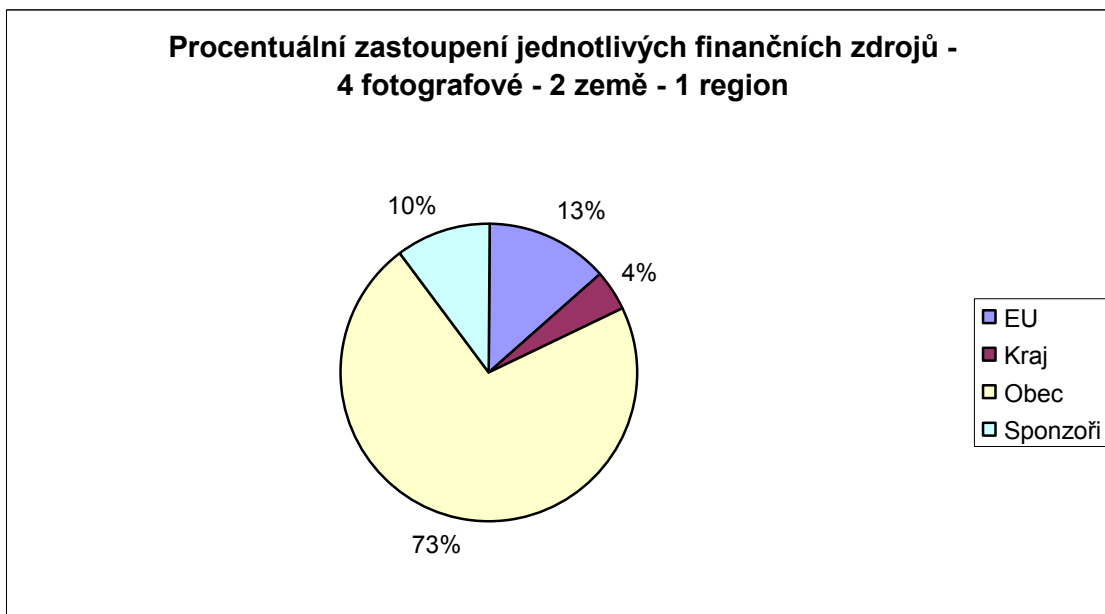
Obr. 4: Kulturregion Goldener Steig

Finanční prostředky pro Zemskou výstavu ve Zwieselu, poskytlo z 99 % Svobodný stát Bavorsko, zbylé jedno procento rozpočtu věnovali sponzoři. Jelikož spolková země poskytla téměř většinu celkového rozpočtu, který je svou částkou řazený k výstavám s velmi velkým rozpočtem, nebylo nutné shánět další finanční prostředky. Procentuální zastoupení těchto dvou zdrojů je patrné na obr. 5.

Obr. 5: Bayern-Böhmen: 1500 Jahre Nachbarschaft

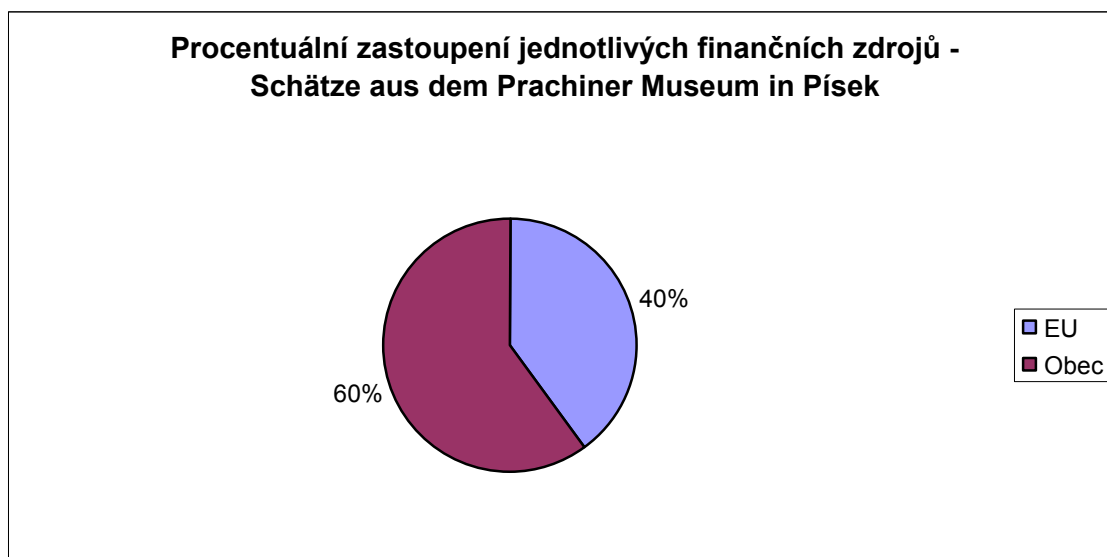
Výstava 4 fotografové – 2 země – 1 region jako součást Zemské výstavy 2013 měla velmi rozmanité finanční zdroje, které jsou zřejmé z obr. 6. Největší část rozpočtu, který je posuzován jako velmi velký rozpočet, poskytla obec. Tato suma pokryla celkové příjmy ze vstupného. Zbylé peněžní prostředky poskytla Evropská Unie z Evropského fondu pro regionální rozvoj, Jihočeský kraj a sponzoři.

Obr. 6: 4 fotografové - 2 země - 1 region

K dílčí výstavě v pivovaře Freistadt se bohužel výsledky k rozpočtu a financování nepodařilo zjistit. Lze ale předpokládat, že byly ve větší míře podobné, jako při organizaci výstavy v Českém Krumlově.

Městské muzeum Deggendorf též využilo finanční pomoci. Zde se díky členství v Euregiu Bayerischer Wald – Böhmerwald - Unterer Inn podařilo sehnat finanční prostředky od Evropské unie z operačního programu přeshraniční spolupráce Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2007-2013. Druhou část zaplatilo ze svého rozpočtu město Deggendorf. Rozdělení těchto dvou zdrojů je graficky znázorněné na obr. 7. Z hlediska velikosti rozpočtu je řazena k výstavám se středně velkým rozpočtem.

Obr. 7: Schätze aus dem Prachiner Museum in Pisek

Poslední výstavní projekt, dle kapitoly 2.1.3 jako výstava s malým rozpočtem, byl pořádán v Informačním centru Bavorského parku a turistickém centru Mauth. Zde respondent vyplnil pouze 100% podporu od Svobodného státu Bavorsko.

Vstupné na vybrané výstavy

S rozpočtem úzce souvisí i vstupné na výstavu. Hranice vstupného a rozdělení kategorií je patrné v kapitole 2.1.4 Ze sledovaných projektů pouze výstavy Kulturregion Goldener Steig a Bilder in Holz byly bez vstupného. Nízké vstupné vybíralo Waldgeschichtliches Museum St. Oswald a Stadtmuseum Deggendorf. Kategorii se středně vysokým vstupným reprezentovala pouze Synagoga v Českém Krumlově. Zbylé výstavy, pořádané ve Zwieselu a ve Freistadtu, jsou posuzovány dle výše vstupného jako výstavy s vysokým vstupným.

Absence či jen symbolické vstupné využily pro prezentovanou výstavu jen menší instituce, neboť v první řadě jde těmto muzeím o prezentaci svých výstavních projektů. Oproti tomu velké, finančně náročné zemské výstavy, využívají možnosti výběru vyššího vstupného, neboť je zde kladen větší důraz na propagační stránku výstavy. Výše vstupného se též odvíjí od velikosti poskytnutého rozpočtu. To lze doložit příkladem výstavy v českokrumlovské synagoze. Respondent zde uvedl, že 73 % z celkového rozpočtu poskytla obec. To však pokryly příjmy ze vstupného.

Výstavy dělené dle skupin návštěvníků

Na základě kapitoly 2.1.5 byly jednotlivé výstavy zajímavé v průměru pro všechny kategorie návštěvníků. Nepatrné rozdíly se vyskytly u výstavy Bayern – Böhmen: 1500 Jahre Nachbarschaft, Schießscheiben aus dem Böhmerwald a Bilder in Holz, které se kromě studentů a dospělých orientovaly také na odbornou veřejnost. Zbylí respondenti odpovídali na otázku většinou možnostmi „neurčeno“, čímž dávali široké veřejnosti možnost, pochopit tyto výstavy bez hlubšího zájmu o tato témata.

Jazyková prezentace výstav

Téměř všechny dotazované instituce uvedly z možností kapitoly 2.1.6 prezentaci výstav alespoň v jednom cizím jazyce. V národním jazyce byla představena pouze výstava Schießscheiben aus dem Böhmerwald. Lze vysvětlit nejspíše dobou, kdy byla daná výstava prezentována. V roce 1991, kdy výstava vznikla, nebylo mezi českými turisty příliš obvyklé, navštěvovat muzea na druhé straně hranice. Muzeum tedy chtělo v první řadě výstavu představit německému obyvatelstvu.

Do jednoho cizího jazyka byly přeloženy čtyři výstavy – Kulturregion Goldener Steig, Bayern – Böhmen: 1500 Jahre Nachbarschaft, Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek, Bilder in Holz. Šlo tedy pouze o překlad do jazyků spoluporaďajících zemí, tedy do češtiny nebo němčiny. Zbylé dvě výstavy, které byly součástí Zemské výstavy 2013, nabídly zahraničním návštěvníkům dvojjazyčnou variantu. Kromě národního jazyka byl vytvořen i anglický překlad. Trojjazyčný překlad těchto výstav je ovlivněn místem, kde se výstava pořádala, neboť obě zmiňovaná města jsou turistickým cílem mnoha cizinců.

Propagace výstavních projektů

Z dotazníkového šetření bylo patrné, že instituce využily všechny formy propagace, uvedené v kapitole 2.1.7, které v té době byly dostupné. Je tedy zřejmé, že pouze výstavy v roce 1991 a 1995 nevyužily internetovou komunikaci se svými potenciálními zákazníky. Ostatní formy distribuce propagačních materiálů k výstavě zůstaly v nezměněné podobě dodnes, neboť část populace stále raději využívá původní formu sdělovacích prostředků.

Realizace doprovodného programu

Všichni respondenti, kteří dotazník vyplňovali, uvedli, že se v průběhu výstavy uskutečnil doprovodný program. V některých případech šlo pouze o vernisáž, v jiných případech byl pro návštěvníky vytvořen rozsáhlý doprovodný program.

Waldgeschichtliches Museum St. Oswald připravilo při příležitosti otevření výstavy vernisáž s úvodním slovem a hudebním vystoupením českých muzikantů.

Pro výstavu Kulturregion Goldener Steig byla v každém místě, kde výstava pobývala, uspořádána mezinárodní slavnostní vernisáž s krátkým kulturním programem a došlo také na setkání českých a německých odborníků na Zlatou stezku, z kterého vzešel sborník odborných článků.

Zemská výstava ve Zwieslu zahájila výstavu vernisáží a během konání výstavy nabídla návštěvníkům bohatý doprovodný program. Program s názvem „Treffpunkte“ či setkání, zahrnoval akce v přidružených regionech, které návštěvníkům představily různé výstavy, slavnosti, kulturní památky a muzea, vše s tématem česko-německých vztahů. Dále se pořádala řada dalších akcí jako přeshraniční pěší túry, cyklovýlety, koncerty a divadelní a filmová představení.

Zemská výstava 2013 připravila pestrý a komplexní doprovodný program v regionu čtyř pořádajících míst. Pro návštěvníky byly připraveny vernisáže, hudební akce, divadelní představení, slavnosti a mnoho dalších.

Jelikož sama výstava v Deggendorfu byla součástí bavorsko-českého kulturního týdne, na doprovodný program se příliš nezaměřovala. Muzeum pouze zorganizovalo slavnostní vernisáž a dvojjazyčnou prohlídku s ředitelem Prácheňského muzea v Písku.

Doprovodný program k výstavě Bilder in Holz též nebyl uspořádán, zorganizována byla pouze vernisáž s úvodním slovem.

Odlíšnost a shodnost regionů

Dalším kritériem, které lze díky dotazníkům porovnávat, je shodnost a odlišnost regionů, ve kterých se uvedené výstavy pořádaly.

Z hlediska počtu obyvatel jednotlivých regionů, je na prvním místě spolková země Horní Rakousko, která čítá 1 418 000 obyvatel.¹²⁹ Druhé místo patří spolkové republice Dolní Bavorsko, kde žije 1 192 000 obyvatel¹³⁰ a nejméně obyvatel má Jihočeský kraj, který má pouze 637 000 obyvatel.¹³¹ V tomto směru jsou tedy vybrané regiony odlišné.

Dále lze regiony rozdělit dle velikosti území. Největší ze zmiňovaných regionů je Horní Rakousko s rozlohou 19 186 km².¹³² Téměř shodnou velikost regionů mají Jihočeský kraj a Dolní Bavorsko.

Další z faktorů, který ovlivňuje shodné či odlišné znaky regionu, jsou turistické cíle. V tomto směru jsou regiony téměř shodné.

4. Diskuze

Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo pojmenování klíčových témat česko-německých a česko-rakouských vztahů, jimž je paměťovými institucemi věnována pozornost a dále snaha o charakteristiku proměn ve sledovaném období.

S ohledem na označení klíčových témat, byly výstavní projekty rozděleny na dvě skupiny. Ústředním tématem první skupiny je historická provázanost výstav. Tématem druhé skupiny je představení odlišností kultury a běžného života na druhé straně hranice.

4.1 Klíčová témata česko-německých a česko-rakouských výstav

4.1.1 Historická tematika

Do první skupiny řadíme takové výstavy, které se svojí tematikou snaží návštěvníkům přiblížit určité historické souvislosti v souvislosti na prohlubování společné kulturní a historické paměti, viz kapitola 1.2, jejich společné dějinné rysy a též

¹²⁹ *Oficiální stránky Hornorakouské zemské vlády* [online zdroj], 7. 5. 2014, dostupné na: <http://www2.land-oberoesterreich.gv.at/statbevstand/BEVSTANDErgebnis.jsp?strGeschl=gesamt&strThema=ZeitreiheBezirke&kat=OOE&GemNr=40000>.

¹³⁰ *Oficiální stránky okresu Dolní Bavorsko* [online zdroj], 7. 5. 2014, dostupné na: <http://www.bezirk-niederbayern.de/default.asp?pid=139&mid=1875>.

¹³¹ *Český statistický úřad* [online zdroj], 7. 5. 2014, dostupné na: <http://www.cbudejovice.czso.cz/>.

¹³² *Statistický úřad Rakousko* [online zdroj], 7. 5. 2014, dostupné na: http://www.statistik.gv.at/web_de/klassifikationen/regionale_gliederungen/bundeslaender/index.html.

se snaží o zatraktivnění spolupráce mezi sousedními zeměmi, které spojuje více než společná hranice.

Typickým příkladem přeshraniční spolupráce a historických spojitostí jsou Zemské výstavy. V případě této bakalářské práce tedy Zemská výstava 2007 a Zemská výstava 2013.

Hlavním tématem první zmiňované výstavy jsou historie a aspekty bavorsko-českého sousedství od středověku do 21. století. Tyto vztahy mohly být pro návštěvníky poutavé z hlediska poznání společné historické paměti. Toto dokládá i popis toho, co návštěvník na výstavě mohl spatřit. Z období středověku zde byly vystaveny archeologické nálezy dokládající společný kulturní prostor, dále exponáty přibližující dobu za vlády Karla IV., obchodní stezky spojující tyto dva národy a významné české i německé malíře a sochaře, kteří působili na obou stranách hranice. Situaci po světových válkách dokládaly originální texty dokumentů. Výstava představila mnoho dalších historických událostí, které se promítly na vzájemném vztahu mezi Čechy a Němci.¹³³

Zemská výstava v roce 2013 též představovala společné historické hodnoty mezi dvěma sousedními regiony, v tomto případě mezi Jižními Čechami a Horním Bavorskem. I zde došlo k realizaci výstavy hlavně z důvodu hledání společných rysů mezi oběma státy.

Do této skupiny řadím i putovní výstavu Kulturregion Goldener Steig, jejímž záměrem byla snaha o znovuoživení a posílení tradice Zlaté stezky jako symbolu historické spolupráce Čechů a Němců.

4.1.2 Představení odlišností kultury a běžného života

V této kategorii se vyskytují výstavy, jejichž záměrem je přiblížení odlišností a zajímavostí ze života přeshraničních sousedů a tím i snaha vyvrátit negativní stereotypy a předsudky o cizí kultuře a pomoci vnímání těchto odlišností nakonec i sebeidentifikace vlastní kultury prostřednictvím obrazu druhých viz kapitola 1.3.

Z hlediska hlavního tématu výstavy můžeme do této skupiny zařadit výstavu Bilder in Holz, která se konala v roce 2013 v Mauthu. Tato výstava měla za cíl představit tvorbu českého umělce, a tím přiblížit české umění jako takové.

¹³³ *Dům bavorských dějin* [online zdroj], 28. 4. 2014 dostupné na: http://www.hdbg.de/boehmen/deutsch/content_treffpunkt.htm.

Do těchto souvislostí spadají výstavy Schießscheiben aus dem Böhmerwald, konaná roku 1991 ve Waldgeschichtliches Museum St. Oswald a výstava Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek, která se uskutečnila v roce 2013 v partnerském městě Písku, v Deggendorfu. Obě výstavy si kladly za cíl obdobně, jako předchozí, přiblížit kulturu sousedního státu. Tyto výstavy spojovala přeshraniční výpůjčka exponátů na konanou výstavu.

4.2 Charakteristika proměn výstav ve sledovaném období

Sledujeme-li výsledky jednotlivých otázek v dotazníku, který byl předkládán každému ze zkoumaných subjektů, nalézáme mnohé rozdíly. Vzhledem k různorodosti výstav a malému vzorku však můžeme porovnávat pouze některé z nich.

Hlavním rozdílem se zdá být struktura financování jednotlivých výstavních projektů. To je patrně dáno vstupem České republiky do Evropské Unie a tím i možností financovat podobné projekty z fondů EU.

Při porovnávání rozpočtů jednotlivých výstavních projektů však docházíme k očekávatelnému zjištění, že v průběhu šetřeného období dochází k realizaci všech skupin výstav rozdělených dle financování, viz kapitola 2.1.3.

Dalším rozdílem v průběhu času je jazyk, ve kterém byla výstava představena. První z výstav Schießscheiben aus dem Böhmerwald z roku 1991 byla uvedena pouze v německém jazyce. Dnes je obvyklé uvádět výstavy podobného formátu minimálně v dvojjazyčné variantě jako např. Bilder in Holz, která se uskutečnila roku 2013 a byla uvedena v německém a českém jazyce. Pro relevantní možnost porovnání jsou vybrané výstavy řazeny svým rozpočtem do kategorie výstav s malým rozpočtem, viz kapitola 2.1.3.

Porovnání výstav z hlediska doprovodného programu není jednoduché, protože doprovodné programy závisí na formátu konané výstavy, na instituci, která je uvedla, na rozpočtu, se kterým výstava hospodařila a na klíčovém tématu výstavního projektu. Výstavy typu Schießscheiben aus dem Böhmerwald a Bilder in Holz, jejichž konání dělí doba 12 let, byly obě uvedeny v menších místních institucích a s malým rozpočtem. Tématem obou výstav bylo seznámení se s kulturní tvorbou sousední země. Tyto výstavy byly doprovozeny pouze vernisáží.

Oproti tomu výstavy typu zemských výstav se konaly ve „velkých“ muzeích sídlících ve větších městech na obou stranách hranice. Klíčovým tématem bylo hlavně historické propojení zemí účastnících se na výstavním projektu. Nejspíš i z tohoto

důvodu byl doprovodný program těchto výstav pestřejší a zahrnoval i přeshraniční kooperaci.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo zmapování a následné porovnání výstavních projektů, které byly uskutečněny v česko-německé a česko-rakouské spolupráci. Během práce bylo zjištěno, že se projekty tohoto typu pořádají.

Největším problémem v průběhu práce byla nejspíše neochota některých vytipovaných institucí ke spolupráci a k vyplnění dotazníku. Z tohoto důvodu je zkoumaný vzorek výstavních projektů nedostačující k vyvození obecných závěrů. Práce slouží hlavně jako uvedení do problematiky výstavnictví a muzejnictví v Jihočeském kraji, Dolním Bavorsku a Horním Rakousku a vzájemné spolupráce mezi šetřenými zahraničními a domácími subjekty.

Vrátíme-li se k otázce z úvodní kapitoly, která témata jsou klíčová pro takto vznikající projekty, můžeme výstavy rozdělit na dvě skupiny. První skupinu tvoří výstavy zabývající se hlavně kulturně historickým soužitím sousedních regionů. Tato skupina zahrnuje projekty typu zemských výstav. Druhá skupina je tvořena výstavami představujícími současnou, či historickou kulturní a uměleckou tvorbu zahraničních umělců. Tyto výstavy spojovala skutečnost, že byly pořádány malými regionálními institucemi a s malým rozpočtem.

Dalším cílem, kterého měla tato práce dosáhnout, byla charakteristika proměn ve sledovaném období. Při porovnávání výstavních projektů, šetřených v praktické části práce, bylo zjištěno, že v průběhu let vznikají výstavy s podobným zaměřením a rozpočtem. Odlišnosti můžeme sledovat v různé formě organizace doprovodného programu, jiné struktuře financování a v rozdílném jazykovém překladu výstav.

Následně došlo ke zhodnocení, jakými způsoby paměťové instituce konstruují společnou historickou paměť. Zde je patrné, že se všechny tři státy aktivně podílí na přeshraniční spolupráci a svou kooperaci se snaží zajímavými tématy výstav představit návštěvníkům.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Archiv autorky – dotazníkový průzkum.

Informační letáky

Informační leták k výstavě Jan Novotný: Bilder in Holz, Grafenau 2013, č. 11.

Informační leták k výstavě Schießscheiben aus dem Böhmerwald, Waldgeschichtliches Museum St. Oswald 1991.

Informační leták k výstavě Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek, Deggendorf 2013.

Informační leták k výstavě Landesausstellung 2013, 2013.

Průvodce městem Freistadt.

Literatura

ASSMANN, Jan, *Kultura a paměť: písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*, Praha 2001.

BENSA, Alban (ed.), *Politika paměti*, Praha 1998.

BLÜMLOVÁ, Dagmar – RAUCHOVÁ, Jitka (ed.), *Čas výstavního ruchu*, České Budějovice 2005.

BROKLOVÁ, Eva – KŘEN, Jan (ed.), *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*, Praha 1998.

Etnické stereotypy z pohledu různých vědních oborů, Brno 2001.

HALADA, Jaroslav – HLAVAČKA, Milan, *Světové výstavy: od Londýna 1851 po Hannover 2000*, Praha 2000.

HALBWACHS, Maurice, *Kolektivní paměť*, Praha 2009.

KESNER, Ladislav, *Marketing a management muzeí a památek*, Praha 2005.

- KLUSÁKOVÁ, Lud'a (red.), *Obraz druhého v historické perspektivě*, Praha 1997.
- KUBIŠ, Karel (ed.), *Obraz druhého v historické perspektivě II*, Praha 2003.
- LE GOFF, Jacques, *Paměť a dějiny*, Praha 2007.
- Muzea tří regionů: Jihočeský kraj – Horní Rakousko – Dolní Bavorsko*, Linz 2012.
- PAVLŮ, Dušan, *Veletrhy a výstavy: kultura, komunikace, multimedialita, marketing*, Praha 2009.
- ŠPĚT, Jiří, *Přehled vývoje českého muzejnictví I.*, Brno 2004.
- VLČEK, Václav, *K vývoji českého muzejnictví*, Praha 1970.
- VYSEKALOVÁ, Jitka – HRUBALOVÁ, Monika – GIRGAŠOVÁ, Jana, *Veletrhy a výstavy: Efektivní prezentace pro úspěšný prodej*, Praha 2004.

Internetové zdroje

- BÝM, Petr, *České výstavnictví je připraveno na vstup do EU*. [online]: [cit 5. 4. 2014].
Dostupné na: <http://euro.e15.cz> ,
- JIRÁSEK, Zdeněk - KORBELÁČOVÁ, Irena – ŽÁČEK, Rudolf, *České muzejnictví pod vlivem politických změn po roce 1945*. [online]: [cit 5. 4. 2014]. Dostupné na: <http://www.phil.muni.cz>,
- KŘÍSTEK, Václav, *Historie světových výstav*, In: *Historický magazín*, TV, ČT24, 12. 7.2008, [cit 5. 4. 2014]. Dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz>.,
- NOVOTNÝ, Lukáš, *Historická paměť podle Maurice Halbwachse*. [online]: [cit 12. 3. 2014]. Dostupné na: <http://www.socioweb.cz>.

Centrum Bavaria Bohemia:

<http://www.bb kult.net>, 27. 3. 2014.

Český statistický úřad:

<http://www.cbudejovice.czso.cz/>, 7. 5. 2014.

Dům bavorských dějin:

<http://www.hdbg.de>, 12. 4. 2014.

Informační systém Český Krumlov:

<http://www.ckrumlov.cz>, 16. 4. 2014.

Informační web Čtení z Písku:

<http://www.ctenizpisku.cz>, 27. 3. 2014.

Ministerstvo kultury České republiky:

<http://www.mkcr.cz>, 12. 4. 2014.

Národní park Bavorský les:

<http://www.nationalpark-bayerischer-wald.bayern.de>, 27. 3. 2014.

Oficiální stránky Hornorakouské zemské vlády:

<http://www2.land-oberoesterreich.gv.at>, 7. 5. 2014.

Oficiální stránky města Deggendorf:

<http://www.deggendorf.de>, 3. 4. 2014.

Oficiální stránky města Traunreut:

<http://www.traunreut.de>, 14. 4. 2014.

Oficiální stránky obce St. Oswald- Riedlhütte:

<http://www.sankt-oswald-riedlhuette.com>, 29. 3. 2014.

Oficiální stránky okresu Dolní Bavorsko:

<http://www.bezirk-niederbayern.de>, 7. 5. 2014.

Pivovar Freistadt:

<http://www.freistaedter-bier.at>, 16. 4. 2014.

Prachatické muzeum:

<http://www.prachatickemuzeum.cz>, 14. 4. 2014.

Prácheňské muzeum v Písku:

<http://www.prachenskemuzeum.cz>, 3. 4. 2014.

Sdružení cestovního ruchu Východní Bavorsko:

<http://www.bayerischer-wald.de>, 3. 4. 2014.

Spolkový institut pro kulturu a dějiny Němců ve východní Evropě:

<http://www.bkge.de>, 14. 4. 2014.

Statistický úřad Rakousko:

<http://www.statistik.gv.at>, 7. 5. 2014.

Synagoga Český Krumlov:

<http://www.synagoga-krumlov.cz>, 16. 4. 2014.

Seznam příloh

Příloha 1: Tabulková část

Tab. 1.1 - Souhrnná tabulka výsledků dotazníkového šetření

Příloha 2: Fotodokumentace

Příloha 3: Mapová část

Mapa 3.1 – Umístění sledovaných výstav

Tab. 1 – Souhrnná tabulka výsledků dotazníkového šetření

	Schießscheiben aus dem Böhmerwald	Kulturregion Goldener Steig	Bayern-Böhmen: 1500 Jahre Nachbarschaft	Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek
Rok konání	1991	1995	2007	2013
Doba otevření	3 – 6 měsíců	3 – 6 měsíců	3 – 6 měsíců	3 – 6 měsíců
Počet návštěvníků	> 10 000	5 – 10 000	> 10 000	1 – 5 000
Rozpočet	< 10 000 Kč	< 300 000 Kč	> 1 000 000 Kč	< 300 000 Kč
Skladba rozpočtu	Spolková země – 70 % Obec – 30 %	Spol. A. Stiftera – 70 % Pořádající instituce – 30 %	Spolková země – 99 % Sponzoři – 1 %	EU – 40 % Obec – 60 %
Vstupné	< 50 Kč	Zdarma	> 100 Kč	< 50 Kč
Cílová skupina	Studenti; dospělí; odborná veřejnost	Neurčeno	Neurčeno	Neurčeno
Doprovodný program	Vernisáž	Vernisáž; setkání odborníků na Zlat. stezku	„Místa Setkání“; vernisáž	Vernisáž; komentovaná prohlídka
Jazyková prezentace	Jen NJ	ČJ; NJ	ČJ; NJ	ČJ; NJ
Propagace	Tisk; letáky; plakáty; TV/rádio; pozvánky	Tisk; letáky; plakáty; TV/rádio; pozvánky	Tisk; letáky; plakáty; TV/rádio; pozvánky; internet	Tisk; letáky; plakáty; TV/rádio; pozvánky; internet

	4 fotografové – 2 země – 1 region	Alte Spuren – Neue Wege	Bilder in Holz
Rok konání	2013	2013	2013
Doba otevření	3 – 6 měsíců	3 – 6 měsíců	3 – 6 měsíců
Počet návštěvníků	> 10 000	> 10 000	5 – 10 000
Rozpočet	> 1 000 000 Kč	-	< 10 000 Kč
Skladba rozpočtu	EU – 13 % Jihočeský kraj – 4 % Obec – 73 % Sponzoři – 10 %	-	Spolková země – 100 %
Vstupné	< 100 Kč	> 100 Kč	Zdarma
Cílová skupina	Neurčeno	Neurčeno	Studenti; dospělí; odborná veřejnost
Doprovodný program	Vernisáž	Vernisáž	Vernisáž
Jazyková prezentace	ČJ; NJ; AJ	ČJ; NJ; AJ	ČJ; NJ
Propagace	Tisk; letáky; plakáty; TV/rádio; pozvánky; internet	Tisk; letáky; plakáty; TV/rádio; pozvánky; internet	Tisk; letáky; plakáty; TV/rádio; pozvánky; internet

Příloha 2: Fotodokumentace

- F 1 – Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek; Vybavení kuchyně, 18. 12. 2013
- F 2 – Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek; Karetní stůl z měšťanského pivovaru, 18. 12. 2013
- F 3 – Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek; Cechy ve městě, 18. 12. 2013
- F 4 – Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek; Panenky, 18. 12. 2013
- F 5 – Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek; Zajímavosti a kuriozity, 18. 12. 2013
- F 6 – Schießscheiben aus dem Böhmerwald; Historické terče

F 1 – Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek;
Vybavení kuchyně, 18. 12. 2013

F 2 – Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek;
Karetní stůl z měšťanského pivovaru, 18. 12. 2013

F 3 – Schätze aus dem Prachiner Museum in Písek;
Cechy ve městě, 18. 12. 2013

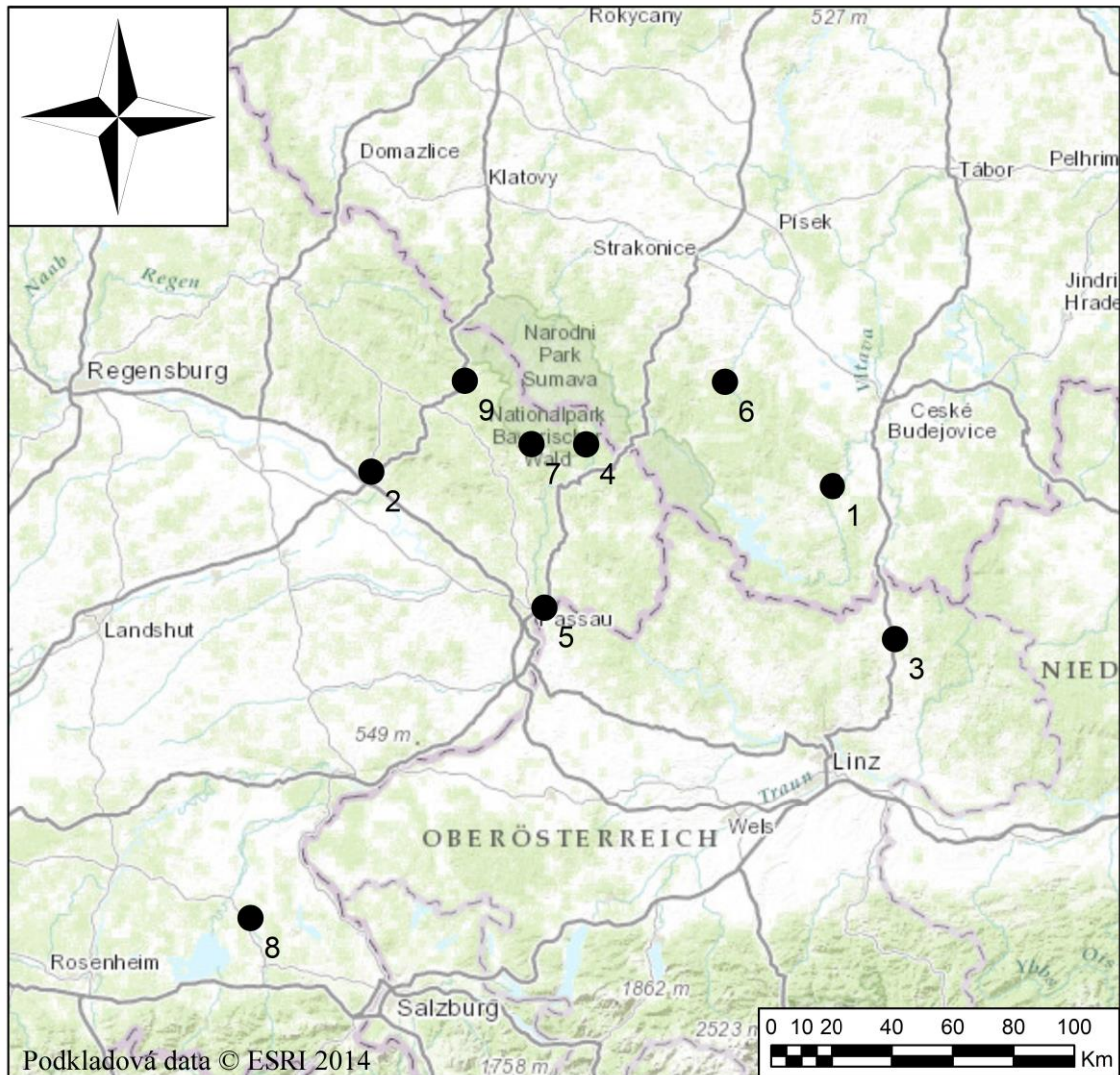

F 4 – Schätze aus dem Prachiner Museum
in Písek; Panenky, 18. 12. 2013

F 5 – Schätze aus dem Prachiner Museum
in Písek; Zajímavosti a kuriozity,
18. 12. 2013

Mapa 3.1 - Umístění sledovaných výstav

Legenda:

- 1 – Český Krumlov
- 2 – Deggendorf
- 3 – Freistadt
- 4 – Mauth
- 5 – Passau
- 6 – Prachatice
- 7 – St. Oswald-Riedlhütte
- 8 – Traunreut